

વર્ષ : ૩૬
અંક : ૧
જાન્યુ.-૨૦૧૨

શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજી પ્રેરિત

Retail Price Rs. 5/- Each

દિવ્યધ્વનિ

આધ્યાત્મિક મુખપત્ર

જિન ઘરી બાલકપણે દીક્ષા, કમઠમાન વિદાર કે,
શ્રી પાર્શ્વનાથ જિનેન્દ્ર કે પદ, મેં નમો શિરધાર કે.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર

(શ્રી સત્શ્રુત - સેવા - સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)

કોબા ૩૮૨ ૦૦૭. (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)

ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૭૬૨૧૯, ૨૩૨૭૬૪૮૩-૮૪ ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૩૨૭૬૧૪૨

E-mail : srask@rediffmail.com, Web.: www.shrimad-koba.org

અનુભવવાણીના ઉદ્ગારરત્નો

- (૧) સંસારમદિવકંતો જીવોવાદેયમિદિ વિચિંતિજ્જો ।
સંસારદુહવકન્તો જીવો સો હેયમિદિ વિચિંતિજ્જો ॥

- શ્રી કુંદકુંદાચાર્ય 'દ્વાદશાનુબ્રેક્ષા' - ૩૮

જે જીવ સંસાર પાર પામ્યા છે તેમની અવસ્થા આદેય એટલે કે ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે એમ વિચારવું. જે જીવ સંસારના દુઃખોમાં ફસાયેલા છે તેમની અવસ્થા હેય એટલે કે ત્યાગવા યોગ્ય છે એવું મનન કરવા યોગ્ય છે.

- (૨) ણિરયેસુ વેયણાઓ અણોવમાઓ અસાદબહુલાઓ ।
કાયણિમિત્તં પત્તો અણંતસો તં બહુવિધાઓ ॥

- શ્રી શિવકોટી મુનિ 'ભગવતી આરાધના' - ૧૫૬૨

હે મુનિ ! આ સંસારમાં શરીરના નિમિત્તે અસંયમીપણે પ્રવર્તી તેં એવા કર્મો ઉપાર્જન કર્યા કે તેં નરકમાં જઈ બહુ પ્રકારની ઉપમા રહિત બહુ અશાતાઓ સહિત વેદના અનંતવાર ભોગવી છે.

- (૩) અત્ર જીવા અનાદિસંસારેઽનન્તકાલં નાનાયોનિષુ દુરવં ભોગં ભોગં પર્યતન્તિ ।
ન ચાત્ર કિંચિન્નિયતમરિત્ત । જલબુદબુદોપમં જીવિતં, વિદ્યુન્ મેઘાદિવિકાર-
ચપલાભોગસમ્પદ ઇત્યેવમાદિ જગત્સ્વભાવચિંતનાત્ સંસારાત્ સંવેગો ભવતિ ।

- શ્રી પૂજ્યપાદસ્વામી 'સર્વાર્થસિદ્ધિ' - ૧૨/૭

આ જગતમાં જીવો અનાદિકાળથી અનંતકાળ સુધી અનેક યોનિઓમાં દુઃખ ભોગવતાં ભ્રમણ કર્યા કરે છે. આ જીવન જલના પરપોટા સમાન ક્ષણિક છે. વીજળીના ચમકારા સમાન અને વાદળોના વીખરવા સમાન ભોગસંપદા અસ્થિર છે. એવા જગતના સ્વભાવના ચિંતવનથી સંસાર પ્રત્યે સંવેગ (ઉદાસીનતા, વૈરાગ્ય) આવે છે.

- (૪) આસ્વાદ્યાદ્ય યદુજ્ઞિતં વિષયિભિર્વ્યાવૃત્તકૌતૂહાલે-
સ્તદ્ભૂયોઽપ્યવિકુત્સયન્નમિલષસ્યપ્રાપ્તપૂર્વં યથા ।
જન્તો કિં તવ શાન્તિરસ્તિ ન ભવાન્યાવદ્દુરાશામિમામંહઃ
સંહતિવીરવૈરિપૃતના શ્રીવૈજયન્તીં હરેત્ ॥

- શ્રી ગુણભદ્રાચાર્ય 'આત્માનુશાસન' - ૫૦

હે મૂઠ ! આ સંસારમાં વિષયી જીવોએ કુતૂહલથી ભોગવી જે પદાર્થોને છોડી દીધા છે તેની તું પુનઃ અભિલાષા કરે છે. જાણે પહેલાં એ ભોગો મળ્યા જ ન હોય એવો એમાં તું રાગી થયો છું. એને તેં અનંતવાર ભોગવ્યાં છે અને અનંત જીવોએ અનંતવાર ભોગવ્યાં છે. તેની તને દુઃખાંશ નથી થતી ? તે ઝેંઠ જેવા છે. તેનાથી તને કોઈ વખતે પણ શાંતિ મળી શકશે નહીં. તને ત્યારે શાંતિ મળશે કે જ્યારે તું આ પ્રબળ વૈરીની ધજાસમાન આશાને ત્યાગીશ. વિષયોની આશા મટવી મુશ્કેલ છે, એ મહાદુઃખદાયિની છે.

:- પ્રેરક :-

શ્રદ્ધેયશ્રી આત્માનંદજી

:- સંપાદક :-

શ્રી મિતેશ એ. શાહ

:- સ્વત્વાધિકારી :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર
(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર
સંચાલિત)

:- મુદ્રક-પ્રકાશક :-

ડૉ. શ્રી શર્મિષ્ઠાબેન એમ. સોનેજી
ટ્રસ્ટી, શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર
આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર, કોબા

:- પ્રકાશન સ્થળ :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક
સાધના કેન્દ્ર
કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭
ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૭ ૬૨૧૯
૨૩૨૭ ૬૪૮૩/૮૪
ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૩૨૭ ૬૧૪૨
srask@rediffmail.com
www.shrimad-koba.org

:- લવાજમ શ્રેણી :-

ભારતમાં
ત્રિવાર્ષિક રૂ. ૧૮૦
આજીવન રૂ. ૭૫૦
પરદેશમાં
By Air Mail
ત્રિ-વાર્ષિક : Rs. 2500
\$-60, £-35
આજીવન : Rs. 7000
\$-170, £-110
By Sea Mail
આજીવન : Rs. 3500
\$-85, £-60

દિવ્યધ્વનિ

અનુક્રમણિકા

- (૧) શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ .....શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી..... ૩
- (૨) મોહનું સ્વરૂપ ..... પૂજ્યશ્રી આત્માનંદજી..... ૪
- (૩) આત્મજ્ઞાનથી ..... પૂજ્યશ્રી ગિરીશમુનિ..... ૭
- (૪) રત્નત્રય ..... શ્રી મણિભાઈ શાહ..... ૯
- (૫) અધ્યાત્મનું અપ્રતિમ સાહસ... ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ ૧૨
- (૬) શ્રી પદ્મનંદિ આચાર્ય ...પ્રા. ચંદાબહેન પંચાલી.... ૧૪
- (૭) બાર ભાવના .....પૂજ્ય બહેનશ્રી.... ૧૭
- (૮) શ્રી આનંદઘન ચોવીશી .. શ્રી અશોકભાઈ શાહ.... ૧૯
- (૯) વૈયાવૃત્ય એ ..... શ્રી ગુણવંત બરવાળિયા.... ૨૨
- (૧૦) અપૂર્વ અવસર..... શ્રી વલભજી હીરજી.... ૨૫
- (૧૧) બોધિધર્મનું ગહન મૌન ..... શ્રી ચંદ્રહાસ ત્રિવેદી.... ૨૬
- (૧૨) માણસ..... શ્રી ધૂની માંડલિયા.... ૨૮
- (૧૩) સ્વચ્છંદ અને પ્રતિબંધ .... શ્રી મધુભાઈ પારેખ.... ૨૯
- (૧૪) લોભ કે ત્યાગ ..... બા. બ્ર. પવન જૈન ૩૨
..... બા. બ્ર. કમલ જૈન
- (૧૫) બાળવિભાગ ..... શ્રી મિતેશભાઈ શાહ.... ૩૪
- (૧૬) Yuva Times ૩૬
- (૧૭) સમાજ-સંસ્થા દર્શન ૩૮

વર્ષ : ૩૬

જાન્યુઆરી, ૨૦૧૨

સંક - ૧

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર

(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)

કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭ (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)

ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૭ ૬૨૧૯/૪૮૩/૮૪

ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૩૨૭ ૬૧૪૨

srask@rediffmail.com

www.shrimad-koba.org

લેખકો / ગ્રાહકો / વાચકોને

- ☞ 'દિવ્યધ્વનિ' દર મહિને પ્રગટ થાય છે.
- ☞ કોઈ પણ અંકથી ગ્રાહક થઈ શકાય છે.
- ☞ ત્રણ વર્ષથી ઓછી મુદતનું લવાજમ સ્વીકારવામાં આવતું નથી.
- ☞ ચેક/ડ્રાફ્ટ/એમ.ઓ. 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર, કોબા'ના નામનો મોકલવો.
- ☞ સહુ સ્વજનો-મિત્રો વધુમાં વધુ ગ્રાહકો નોંધાવીને સહયોગી બને તેવી વિનમ્ર અપેક્ષા છે.
- ☞ ગ્રાહકોએ પત્રવ્યવહારમાં પોતાનો ગ્રાહક નંબર અને પૂરું સરનામું અવશ્ય લખવું. ગ્રાહક નંબર સરનામાની ઉપર લખેલો હોય તે નોંધી રાખવા વિનંતી છે.
- ☞ સરનામામાં ફેરફાર થયાની જાણ તાત્કાલિક કરવા વિનંતી છે.
- ☞ કોઈપણ લેખ સ્વીકારવો કે ન સ્વીકારવો કે કમશ: લેવો તેનો સંપાદક મંડળને સંપૂર્ણ અધિકાર રહેશે.
- ☞ લેખકોનાં મંતવ્યો સાથે સંપાદક મંડળનું સહમત હોવું આવશ્યક નથી.

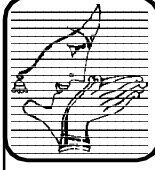
: મુદ્રણસ્થાન :

ભગવતી ઑફસેટ

૧૫/સી, બંસીધર ઍસ્ટેટ, બારડોલપુરા,

અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૪

ફોન : ૨૨૧૬ ૭૬૦૩

પ્રાર્થના

હે પરમકૃપાળુદેવ !

મોક્ષનો માર્ગ બતાવી આપે અમને એ માર્ગ પર લાવી દીધા છે. આ માર્ગમાં શરૂઆતમાં તો પ્રતીતિરૂપે 'હું આત્મા છું' એમ અનુભવ થતાં સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ થાય છે. ત્યાંથી દેશરૂપે આચરણ થાય અર્થાત્ સ્વરૂપ સ્થિરતા વધે એ પંચમ ગુણસ્થાન, સર્વ આચરણરૂપે સ્થિતિ થાય એ છઠ્ઠું ગુણસ્થાન પ્રમાદ છોડીને અપ્રમત્ત દશારૂપે સ્થિતિ થાય એ સાતમું ગુણસ્થાન અને અપૂર્વ જાગૃતિરૂપ આત્મસ્થિતિ એ આઠમું ગુણઠાણું, ઉપશાંત મોહ થાય અને સ્વરૂપ લીનતા વધે એ અગિયારમું ગુણઠાણું, ક્ષીણ થતા મોહની દશા એ બારમું ગુણસ્થાન, પૂર્ણ વીતરાગ થઈને પૂર્ણ જ્ઞાન પ્રગટે એ તેરમું ગુણસ્થાન. આ બધું આપની કૃપાથી સમજાયું છે તે માટે પુનઃ પુનઃ આપના ચરણોમાં પ્રણામ.

હે પરમકૃપાળુદેવ !

અમૃતધારા જેવાં વચનામૃતો આપીને અમારા પર આપે પરમ ઉપકાર કર્યો છે. બાર અંગનો સાર અને વીતરાગવાણીનો મર્મ એમાં ગૂંથાયેલો છે. એ 'સત્'ની રુચિ લાગે તો પછી સંસારને વિશે અન્ય કોઈ પ્રકાર રુચિ યોગ્ય લાગતો નથી; પ્રત્યક્ષ રસરહિત તેનું સ્વરૂપ જણાવા લાગે છે. આપે મને ત્રિકાળ શુદ્ધ કલ્પો એ વાત મને યથાર્થ લાગી છે. હવે એ શુદ્ધતા પર્યાય સ્વભાવમાં પ્રગટ કરવા માટે આપ મને મારગ બતાવો છો, એ પ્રમાણે આરાધના કરી પૂર્ણ શુદ્ધતા પ્રગટાવવાનો નિશ્ચય કરીને આપને કોટિ કોટિ વંદન કરું છું.

॥ ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: ॥

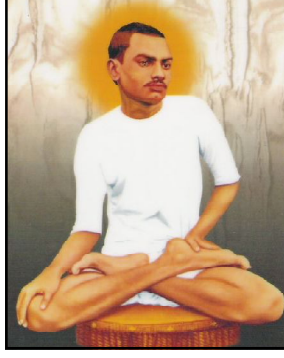
श्री सद्गुरुप्रसाद

श्रीमद् राजचंद्रशु

पत्रांक - ५७२

मुंबई, इगण वद ७, रवि, १८५१

सर्व विभावथी उदासीन अने अत्यंत शुद्ध निज पर्यायने सडजपणे आत्मा लजे, तेने श्री जिने तीव्रज्ञानदशा कडी छे. जे दशा आव्या विना कोई पण जव बंधनमुक्त थाय नडीं, अेवो सिद्धांत श्री जिने प्रतिपादन कर्यो छे; जे अपंड सत्य छे.

कोईक जवथी अे गडन दशानो विचार थई शकवा योग्य छे, केम के अनादिथी अत्यंत अज्ञान दशाअे आ जवे प्रवृत्ति करी छे, ते प्रवृत्ति अेकदम असत्य, असार समजई, तेनी निवृत्ति सूजे, अेम बनवुं बहु कठण छे, माटे ज्ञानीपुरुषनो आश्रय करवाइप लक्तिमार्ग जिने निइपण कर्यो छे, के जे मार्ग आराधवाथी सुलभपणे ज्ञानदशा उत्पन्न थाय छे.

ज्ञानीपुरुषना यरणे विषे मन स्थाप्या विना अे लक्तिमार्ग सिद्ध थतो नथी, जेथी इरी इरी ज्ञानीनी आज्ञा आराधवानुं जिनागममां ठेकाण ठेकाणे कथन कर्युं छे. ज्ञानीपुरुषना यरणमां मननुं स्थापन थवुं प्रथम कठण पडे छे, पण वयननी अपूर्वताथी, ते वयननो विचार करवाथी, तथा ज्ञानी प्रत्ये अपूर्व दृष्टिअे जेवाथी, मननुं स्थापन थवुं सुलभ थाय छे.

ज्ञानीपुरुषना आश्रयमां विरोध करनारा पंचविषयादि दोषे छे. ते दोष थवानां साधनथी जेम बने तेम दूर रडेवुं, अने प्राप्तसाधनमां पण उदासीनता राबवी, अथवा ते ते साधनोमांथी अहंबुद्धि छोडी दई, रोगइप ज्ञानी प्रवर्तवुं घटे. अनादि दोषनो अेवा प्रसंगमां विशेष उदय थाय छे, अने जगृतिमां शिथिल करी नांभी पोताने विषे

अेकाग्रबुद्धि करावी दे छे. ते अेकाग्रबुद्धि अेवा प्रकारनी होय छे के, 'मने आ प्रवृत्तिथी तेवो विशेष बाध नडीं थाय, हुं अनुकमे तेने छोडीश; अने करतां जगृत रडीश; अे आदि आंतदशा ते दोष करे छे; जेथी ते दोषनो संबंध जव छोडतो नथी, अथवा ते दोष वधे छे, तेनो लक्ष आवी शकतो नथी.

अे विरोधी साधननो अे प्रकारथी त्याग थई शके छे : अेक ते साधनना प्रसंगनी निवृत्ति, बीजे प्रकार विचारथी करी तेनुं तुखपणुं समजवुं.

विचारथी करी तुखपणुं समजवा माटे प्रथम ते पंचविषयादिना साधननी निवृत्ति करवी वधारे योग्य छे, केम के तेथी विचारनो अवकाश प्राप्त थाय छे.

ते पंचविषयादि साधननी निवृत्ति सर्वथा करवानुं जवनुं बण न यालतुं होय त्यारे, कमे कमे, देशे देशे तेनो त्याग करवो घटे; परिग्रह तथा भोगोपभोगना पदार्थनो अल्प परिचय करवो घटे. अेम करवाथी अनुकमे ते दोष भोणा पडे, अने आश्रयलक्ति द्रढ थाय, तथा ज्ञानीनां वयनोनुं आत्मां परिणाम थई तीव्रज्ञानदशा प्रगटी जवनमुक्त थाय.

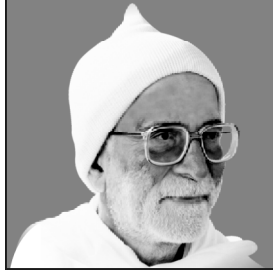
जव कोईक वार आवी वातनो विचार करे, तेथी अनादि अब्यासनुं बण घटवुं कठण पडे, पण दिन दिन प्रत्ये, प्रसंगे प्रसंगे अने प्रवृत्ति प्रवृत्तिअे इरी इरी विचार करे, तो अनादि अब्यासनुं बण घटी, अपूर्व अब्यासनी सिद्धि थई सुलभ अेवो आश्रयलक्तिमार्ग सिद्ध थाय. अे ज विनंती.

आ.स्व.प्रणाम.

મોહનું સ્વરૂપ

પરમ શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજી

આપણે દુઃખી છીએ તેનું અંતરંગકારણ તે કર્મ છે. અજ્ઞાન અને અસંયમ પણ દુઃખના કારણો છે. કર્મ એટલે ધર્મનો દુશ્મન. પરમતત્ત્વજ્ઞ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી શ્રી આ.સિ.માં મોહનીય કર્મના બે ભેદ બતાવતાં કહે છે કે,

જોઈતો હોય (સ્વરૂપલીનતા) તો મિથ્યાત્વ મોહનીયની સ્થિતિ અને અનુભાગ ઘટાડવાં જોઈએ, એટલે કે ૭૦ કોડાકોડીમાંથી અંતઃ કોડાકોડીમાં આવવું જોઈએ. આપણા દૈનિક જીવનમાં મિથ્યાત્વ મોહનીયની સ્થિતિ

ઘટાડવાં માટે દરરોજ કષાય ઘટાડવાં તથા ક્ષણે-ક્ષણે, કાર્યે-કાર્યે, પ્રસંગે-પ્રસંગે એવું વિચારવું કે હું શરીર નથી અને ક્રોધ, માન, માયા, લોભ વગેરે પણ મારું સ્વરૂપ નથી. આવું વારંવાર ચિંતવન કરવું. જો કે આ દુનિયામાં મારું કોઈ નથી તો પણ મારા અત્યારે ત્રણ સ્વામી છે :

- (૧) ત્રિલોકના નાથ સર્વજ્ઞ ભગવાન
- (૨) મહાજ્ઞાની સંયમી સદ્ગુરુદેવ
- (૩) ભગવાનની દિવ્યવાણી

“કર્મ મોહનીય ભેદ બે, દર્શન ચારિત્ર નામ.”

દર્શનમોહનીયનું બીજું નામ શાસ્ત્રમાં મિથ્યાત્વ મોહનીય છે. જગતના જીવોને જે ઊંધી માન્યતાનું નિમિત્ત છે તે મિથ્યાત્વ મોહનીય છે. આપણે કહીએ છીએ કે જુઓ સાહેબ, મારી તબિયત કેવી છે ! મારા દીકરા, મોટર, બંગલા જુઓ ! ત્યારે સદ્ગુરુ કહે છે કે ભાઈ, આ બધું તારું નથી. તું તો આ બધાથી જુદો છે. તું કંઈ પણ કરે તો પણ તું આ બધાથી જુદો છે. તું ગમે તે કરે તો પણ તું પરદ્રવ્યનો માલિક બની શકે નહિ. જો તું શરીરનો માલિક હોય તો વાળ ધોળા કેમ થવા દે છે ? તને તાવ કેમ આવે છે ? ઘડપણ કેમ આવે છે ? તારો દીકરો તારું કહ્યું કેમ નથી કરતો ? તું તો કહે છે કે આ બધા મારા છે !! જો ભાઈ, આ શરીરના પણ આપણે માલિક નથી તો અન્ય વસ્તુના ક્યાંથી હોઈએ ? આ શરીરરૂપી ધર્મશાળામાં આપણે રહેવા આવેલા મુસાફર છીએ. ભગવાને કહ્યું છે કે આ વિશ્વમાં કર્મો અનંત પ્રકારના છે, પરંતુ તેમાં મુખ્ય આઠ કર્મો છે અને એ આઠ કર્મોમાં પણ સૌથી વધારેમાં વધારે સ્થિતિ અને અનુભાગ એ મિથ્યાત્વ મોહનીયની - ૭૦ કોડાકોડી સાગરોપમ છે. આપણે જો આત્મા

ખરેખર આ ત્રણ પણ નિશ્ચયથી મારા નથી પરંતુ અત્યારે સાધક અવસ્થામાં તો મારે તેમનો જ આધાર છે - તેમને જ પકડવાનાં છે. જેમકે આપણે સાતમા માળે જવું છે તો કાંતો આપણે લીફ્ટ જોઈએ અને કાં તો દાદરો જોઈએ. પણ જો તમે કહો કે સાહેબ, મારે તો લીફ્ટ પણ નથી જોઈતી અને દાદરો પણ નથી જોઈતો, મારે તો સીધેસીધું સાતમા માળે જવું છે. તો ભાઈ ન ભૂતો ન ભવિષ્યતિ । સાતમા માળે જવા માટે પ્રથમ તો તારે અવલંબન લેવું જ પડશે. પછી ભલે જેમ જેમ તું ઉપર ચઢે તેમ તેમ તેનો ત્યાગ કરી દે, અને સાતમા માળે જઈને સર્વથા અવલંબનનો ભલે ત્યાગ કરી દે. શરૂઆતમાં તો અવલંબન જોઈશે

મોહને લીધે તમારી કેવી દશા થઈ જાય છે ! તેવી જ દશા જ્યારે મારા સ્વામી (પરમાત્મા-સદ્ગુરુ)ની વાણી સાંભળતાં તારી થાય તો સમજવું કે હવે માહેત્રંચિનો ભેદ દૂર નથી. પણ આપણને તો ગુરુ ગમે તેટલો બોધ આપે તો પણ આપણા પેટનું પાણી પણ હલતું નથી ! ગુરુદેવની વાણી સાંભળીને જો હૃદયમાં વૈવિધ્યપૂર્ણ જ્ઞાન-વૈરાગ્યના તરંગો ઊઠે નહિ તો ભાઈ હજુ તારે ઘણા ભવ કરવાના છે. માટે પ્રથમ અનાદિકાળના આત્મા પર પડેલા કુસંસ્કારોને ઘટાડવાં અને સારા સંસ્કારો પાડવાં. આમ કરવા માટે ખૂબ અભ્યાસ અને પરિશ્રમ શરૂઆતમાં કરવો પડશે. મહાપુરુષોના જીવનચરિત્રો વાંચવાં પણ અપવાદરૂપ મહાપુરુષોના ઉદાહરણ પોતાના જીવન પર લાગુ ન કરવાં. દા.ત. ભરત ચક્રવર્તીનું ઉદાહરણ લઈને એમ કહો કે સાહેબ, તમે શું પુરુષાર્થની વાતો કરો છો ! ભરત ચક્રવર્તીએ ક્યાં તપ કર્યું હતું ? તેઓ તો આખી જિંદગી રાજમહેલમાં રહ્યા, છ બંડના અધિપતિ બન્યા અને જીવનની છેલ્લી ઘડીમાં બધું ત્યાગી ૪૮ મિનિટમાં કેવળજ્ઞાની થઈ ગયા. તેમ અમે પણ છેલ્લી અવસ્થામાં નિવૃત્ત થઈશું ત્યારે ધર્મ કરીશું !! પણ ભાઈ તેઓ તો ક્ષાયિક સમ્યક્ દૃષ્ટિ હતા. તેમને ૮૬૦૦૦ રાણીઓ હતી. તેમના પિતા તીર્થંકર હતા. તારામાં ભરત મહારાજા જેવું એકપણ લક્ષણ છે ? તેઓ તો અપવાદરૂપ પુરુષ હતા તેથી તેમની જેમ ઘરમાં રહીને તું ધર્મ ન કરી શકે. માટે પ્રથમ તો આપણે કષાયોને મંદ રાખવાં, વિષયોથી વિરામ પામવું, વિનય રાખવો, ભગવાનની ભક્તિ કરવી, નિષ્કામભાવે કર્મ કરવું, સૌની સાથે પ્રેમથી રહેવું, મૈત્રી આદિ ચાર ભાવનાઓ તથા વૈરાગ્યવર્ધિની ૧૨ ભાવનાઓ ભાવવી, જીવનને નિર્મળ રાખવું, વ્રતની ભાવના કરવી - મુનિપણું કે શ્રાવકના વ્રતો અંગીકાર થાય તેવો પુરુષાર્થ કરવો. ભરત ચક્રવર્તી સમ્રાટ હોવા છતાં કલાકે કલાકે ઘંટ વગડાવતા હતા

કે “ચેત ભરત ચેત, કાળ ઝપાટા લે.” અને તમને ૧૨ મહિનામાં એકવાર તમારા ધર્મપત્ની કહે કે ચાલો સાંવત્સરિક પ્રતિક્રમણ છે તો આજે ઉપાશ્રયે જઈએ ત્યારે તમને એમ થાય છે કે ઘણું કામ છે, આ શું માથું ખાય છે ! ત્યાં જઈને કરવાનું શું ! બધાને પગે લાગવાનું કે ખમાઉં છું, ખમાઉં છું ! દુનિયા આખી મને પગે લાગે છે અને હું તેમને પગે લાગું !! વર્ષમાં એક વાર પ્રતિક્રમણ કરતા તો જોર આવે છે ને ભરત ચક્રવર્તીનું ઉદાહરણ દે છે !! માટે જૂઠો અહંકાર મૂકી દઈ સદ્ગુરુઆજ્ઞા પ્રમાણે જીવન જીવવું. જે ક્ષણથી સત્પુરુષનું વચન સાંભળ્યું તે ક્ષણથી જ પુરુષાર્થ કરવા માંડવો. આપણા મનને સમજાવવું કે જ્ઞાની ધર્માત્માની વાતને માનવામાં જ - તેને સ્વીકારવામાં જ મારું કલ્યાણ છે, સર્વ જીવનું કલ્યાણ છે. પૂરો પુરુષાર્થ લગાવીને ભગવાનની આજ્ઞાનું આરાધન કરવું, કરતા જ રહેવું. જ્યાં સુધી કેવળજ્ઞાન ન થાય ત્યાં સુધી આરાધન કરવું. આત્મા ઉપર તેના ઊંડા સંસ્કાર પાડવાં કે જેથી ગમે તેવા મોટા સ્વર્ગમાં જાય તો પણ ધર્મ ભુલાય નહિ. સ્વર્ગનો વૈભવ જોઈને તરત જ વિચાર આવે કે,

“રજકણ કે રિદ્ધિ વૈમાનિક દેવની,
સર્વે માન્યા પુદ્ગલ એક સમાન જો.”

માટે સમજણપૂર્વક, ભાવપૂર્વક, ભાવ-ભાસનપૂર્વક ધર્મની આરાધના કરવી. આમ કરતાં ઘણા વિઘ્ન આવશે, ઘણા રીસાઈ જશે, તો પણ ભગવાનના માર્ગને છોડવો નહિ. તેમના માર્ગે જ ચાલવું. શ્રી સદ્ગુરુદેવે જે હેય, જ્ઞેય, ઉપાદેયનો ઉપદેશ આપ્યો તેને સમજીને, વિશુદ્ધ પરિણામ કરી સ્વરૂપલક્ષ અને જિનઆજ્ઞા (સત્દેવ-ગુરુ-ધર્મની આજ્ઞા) સમજણપૂર્વક પાળીને મોહને ઘટાડવાનો પુરુષાર્થ કરી આ માનવભવને સફળ કરવો.

॥ ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: ॥

(૧) વૈરાગ્ય અને ઉપશમને પોષક હોય
 (૨) વીતરાગતાનું જેમાં માહાત્મ્ય વર્ણવ્યું હોય
 (૩) મતમતાંતરનો આગ્રહ છોડાવે અને વાદ-વિવાદથી મુક્ત કરાવે તેવાં હોય (૪) આત્માર્થ-આરાધનાની દૃષ્ટિ દઢ કરાવે તેવાં હોય (૫) સંસારી જીવોને દીર્ઘકાળથી કોઠે પડી ગયેલા એવા સ્વચ્છંદ અને પ્રમાદનો નિષેધ કરી નિરંતર આત્મજાગૃતિની પ્રેરણા કરનારાં હોય (૬) સાધકને શાંતરસમાં રુચિ ઉત્પન્ન કરાવી, તેમાં દઢપણે બુદ્ધિને સ્થિર કરાવી, ચિત્તની ચંચળતાના કારણભૂત એવા આરંભ-પરિગ્રહનું અલ્પત્વ કરવા માટેની આજ્ઞા આપવાવાળાં હોય (૭) સાધકમાં રહેલા અનેકવિધ દોષોનું નિરૂપણ કરી સાધકને દોષોનું સ્પષ્ટપણે દર્શન કરાવનારાં હોય (૮) વસ્તુસ્વરૂપને યથાર્થપણે દર્શાવી, સંશયાદિ અનેક દોષોને ટાળી જ્ઞાનને નિર્મળ કરનારા અને મોક્ષમાર્ગમાં સાધકને

સ્થિરતા ઊપજે તેવાં સત્સાધનોનો સ્પષ્ટ નિર્દેશ કરનારાં હોય.

આવા ગુણોથી અલંકૃત ઉપદેશ જે શાસ્ત્રોમાં આપવામાં આવ્યો હોય તેવા શાસ્ત્રોની પસંદગી સ્વાધ્યાય માટે કરવી હિતાવહ છે.

દયા, શાંતિ, સરળતા, સાદાઈ, સંતોષ, વિનય, વિવેક અને સમર્પણાદિ પાયારૂપ સદ્ગુણો છે, જેને જીવનમાં પ્રગટ કરવા માટે વારંવાર આત્મનિરીક્ષણ કરવું અને જાગૃતિ વધારતા જવું. આમ કરવાથી આપણા જીવનમાં દુર્ગુણોની બાદબાકી અને સદ્ગુણોની વૃદ્ધિ થાય છે. આવી દશા આવ્યે સદ્ગુરુનો બોધ પરિણામ પામે છે. પરમાત્માને પ્રાર્થના કરીએ કે આવો આત્મોન્નતિનો પુરુષાર્થ કરવાની આપણને સૌને શક્તિ આપે.

દેવ-ગુરુ-ધર્મની ભક્તને ખાતરી

સંકલન : ગુલાબચંદ ધારશી રાંભિયા

અમારા માર્ગ ઉપર પગ રાખીને જુઓ... તમારા બધા માર્ગ ખોલી દઈશ.

અમારા પ્રત્યે દઢ શ્રદ્ધા રાખી તો જુઓ... તમારા પર કૃપા ન વરસે તો કહેજો.

અમારી પાસે બસ આવી જાઓ... તમારું ધ્યાન ન રાખવામાં આવે તો કહેજો.

અમારી વાતો લોકોને સમજાવો... તમને મૂલ્યવાન ન બનાવું તો કહેજો.

અમને તમારો મિત્ર બનાવી જુઓ... તમને બધાની ગુલામીમાંથી મુક્તિ ન અપાવું તો કહેજો.

અમારા માટે અશ્રુ વહાવી જુઓ... તમારા જીવનમાં આનંદનો દરિયો ન ભરી દઉં તો કહેજો.

અમારા માટે કાંઈ બનીને જુઓ... તમને કિંમતી ન બનાવું તો કહેજો.

અમારા માર્ગ ઉપર નીકળીને જુઓ... તમને શાંતિદૂત ન બનાવું તો કહેજો.

અમારા ઉપર તમને પોતાને ન્યોછાવર કરીને જુઓ... તમે પ્રખ્યાત ન થાઓ તો કહેજો.

અમારા ભજન ભક્તિ કરીને જુઓ... તમને દુનિયાના દુઃખ ભુલાવી ન દઉં તો કહેજો.

તમે અમારા બનીને જુઓ... બધાને તમારા બનાવી ન દઉં તો કહેજો...

રત્નત્રય

સમ્યગ્દર્શન - જ્ઞાન - ચારિત્ર

(ક્રમાંક - ૧૮)

મણિભાઈ ઝ. શાહ

(ગતાંકથી ચાલુ...)

રત્નત્રય એટલે સમ્યગ્દર્શન, સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર. એ ત્રણ રત્નરૂપી સાધનાથી મોક્ષ પામી શકાય છે - આ છે એનો ગૂઢ અર્થ. આ ત્રણ પૈકી સમ્યગ્દર્શન વિષેની વિચારણા પૂરી કરી. સમ્યક્જ્ઞાન વિષેની વિચારણા ચાલુ છે. સંવરના સત્તાવન પ્રકાર શાસ્ત્રોમાં કહ્યાં છે, તે પૈકી નીચેના પ્રકારો વિષે આપણે જોઈ ગયા.

(૧) ત્રણ ગુપ્તિ (૨) પાંચ સમિતિ (૩) દશ ધર્મ (૪) પાંચ ચારિત્ર.

હવે આગળ બાવીસ પરિષદજય અને બાર ભાવના વિષે જોઈએ.

બાવીસ પ્રકારના પરિષદજય

પરિષદ એટલે રોજના આપણા જીવનમાં કંઈ ને કંઈ તકલીફ - અગવડ વગેરે આવે તે સમતાભાવે સહન કરવી - એની ઉપર જય મેળવવો તે. એટલે કર્મો - ખાસ કરીને પાપકર્મો બંધાય નહીં. આ દરેક વિષે જોઈએ.

(૧) ક્ષુધા : ભૂખ લાગી હોય અને ખાવાનું ન મળે અથવા ઓછું મળે ત્યારે આપણે ચીડાઈ જઈએ છીએ અથવા શોક કરીએ છીએ. ભગવાન કહે છે કે આ તો તારા કરેલા કર્મના ફળરૂપે છે એ વિચારો. માટે તેને સમતાભાવે સહન કરવું તે આ ક્ષુધા પરિષદજય. તેમ કરે તો કર્મ આવતાં અટકે.

(૨) તૃષ્ણા : ઉપર જેમ ભૂખની વાત કરી તેમ તરસ વિષે પણ વિચારવું. તરસ લાગી હોય

પણ પાણી ન મળે ત્યારે શોક ન કરતાં સમતાભાવ રાખવો તે આ તૃષ્ણા પરિષદજય.

(૩) શીત : ખૂબ ઠંડી પડતી હોય, થર થર ધ્રુજાતું હોય પણ કશું ઓઢવાનું ન મળે કે ગરમ તાપવાનું ન મળે ત્યારે ખૂબ ખેદ થાય છે. પણ ભગવાન કહે છે કે 'મારા કર્મના ઉદયે આવું થયું છે' એટલે સમતાભાવે એ સહન કરી લેવું. આનું નામ છે શીત પરિષદજય. ખેદ કરીએ તો પાછું નવું કર્મ બંધાય.

(૪) ઉષ્ણ : ઉપરનાથી ઊલટી દશા હોય, ખૂબ ગરમી પડતી હોય અને ત્યારે જ પંખો ન ચાલે કે એરકંડીશન ન ચાલે - ઈલેક્ટ્રીકસીટી બંધ પડી ગઈ હોય એટલે - ત્યારે ખૂબ ક્રોધ આવે પણ ભગવાન કહે છે કે આ પરિષદ (આફત) સમતા ભાવે સહન કરી લે. પૂજામાં બાલીએ છી કે - "તેં કરમ પૂરવ કિયે ખોટે, સહે ક્યોં નહીં જીયરા, અતિ ક્રોધ અગ્નિ બુઝાય પ્રાણી, સામ્ય જલ લે સીયરા"

(૫) દંશમશક : કોઈ જીવજંતુ કરડયું હોય ત્યારે એના કરડવાથી - દંશથી દુઃખ થાય તે પણ સમતાભાવે સહન કરવું તે આ પરિષદજય.

(૬) નગ્નત્વ : કોઈ વખત એવો આવે કે પહેરેલાં કપડાં જંતુને લીધે કે આગને લીધે કાઢી નાખવાં પડે છે અને બીજા કપડાં તાત્કાલિક ન મળે અને નગ્ન રહેવું પડે તો તે વખતે સમતાભાવ રાખવો તે આ પરિષદજય.

(૭) અરતિ : ક્યારેક આપણને ન ગમે

તેવી વસ્તુ મળે કે તેવી જગ્યાએ જવું પડે ત્યારે તે વસ્તુ કે જગ્યા સમતાભાવે સહન કરવી તે આ પરિષદજય.

(૮) સ્ત્રી : કોઈ સ્ત્રી જોડે સમય ગાળવાનો પ્રસંગ આવે અથવા પોતાની પત્ની જોડે કંઈક એવું બને કે કંટાળો આવે - દુઃખી થાય ત્યારે ભગવાન કહે છે કે એવે વખતે સમતાભાવ રાખું તો નવું કર્મ ન બંધાય. આ છે આ પરિષદજય.

(૯) ચર્ચા : ચર્ચા એટલે એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ જવું તે અથવા કંઈને કંઈ કામ કરીને સમય પસાર કરવો તે. આ ચર્ચા આપણને અનુકૂળ આવે તેવી ન હોય અથવા તે દ્વારા આપણને કંઈ ને કંઈ દુઃખ થતું હોય તેવે વખતે તે સમતાભાવે સહન કરી લેવું તે આ પરિષદજય.

(૧૦) નિષદ્ધ : આપણને અનુકૂળ ન આવે તેવી પ્રવૃત્તિથી કંટાળ્યા સિવાય સમતાભાવ રાખવો તે આ પરિષદજય.

(૧૧) શય્યા : કોઈ દિવસ એવો આવે કે સૂવા માટે પથારી ન મળે - ભોંય પર સૂવું પડે અથવા પથારી કઠણ હોય એટલે ન ગમે, પણ આવે વખતે સમતાભાવ રાખવો તે આ પરિષદજય.

એક પદ છે કે -

“કોઈ દિન સોફા, કોઈ દિન પલંગ,
કોઈ દિન ભોંય પથારી સોતાજી,
આય પડે સો સહનાજી

સદા મગનમેં રહનાજી.”

આ છેલ્લું કરવું ખૂબ અઘરું છે, પણ એ જ કરવા યોગ્ય છે.

(૧૨) આક્રોશ : કોઈ વખત આપણી ભૂલથી ઘરની બધી વ્યક્તિઓ કે આજુબાજુવાળા

આપણી ઉપર ગુસ્સો કરે, આપણા છાજિયાં લે, આપણને ગાળો દે તેવે વખતે સમતાભાવ રાખવો તે આ પરિષદજય.

(૧૩) વધ : કોઈ વખત એવો આવે કે કોઈ આપણને મારે, આપણો વધ કરવા આવે, ત્યારે પણ આપણે સમતાભાવથી આપણું જેટલું રક્ષણ થઈ શકે તેટલું કરવું, એ પણ આ પરિષદજય.

(૧૪) યાચના : આપણને કોઈ વસ્તુની જરૂર પડે અને તે આપણી પાસે ન હોય તો કોઈકની પાસે માગીએ છીએ. એવે વખતે એ વસ્તુ બીજા પાસે હોય પણ આપણને ન આપે ત્યારે આપણને દુઃખ થાય છે. તેવે વખતે દુઃખી ન થતાં સમતાભાવ રાખવો તે આ પરિષદજય.

(૧૫) અલાભ : આપણે કોઈ ધંધો કરતા હોઈએ અથવા અમુક વસ્તુ કોઈને આપવાથી મને લાભ મળશે એમ માનીને એ ક્રિયા કરીએ પણ એમાં લાભને બદલે નુકસાન થાય અથવા લાભ ધાર્યા પ્રમાણે ન મળે ત્યારે પણ સમતાભાવ રાખવો તે આ પરિષદજય.

(૧૬) રોગ : કોઈ વખત આપણે કલ્પના પણ ન કરી હોય તેવો રોગ આપણને લાગે ત્યારે આપણે ખૂબ મુંઝાઈ જઈએ છીએ અને હતાશ થઈ જઈએ છીએ. આવે વખતે વિચારીએ કે મારા કર્મ પ્રમાણે મને આવો રોગ થવાનો હતો તે થયો, હવે સમતાભાવ રાખી શક્ય તેટલા ઉપચાર કરવાં તે આ પરિષદજય.

(૧૭) તૃણસ્પર્શ : કોઈ વખત પગમાં પહેરવાના બૂટ-ચંપલ ન હોય અને એમને એમ ચાલવું પડે ત્યારે પગમાં ઘાસ, કાંટા વગેરે વાગે ત્યારે સમતાભાવે એ સહન કરી લેવું. આવું કેમ થયું એવા વિચાર આવે ત્યારે વિચારવું કે મારા જ

પરમનો સ્પર્શ - ૩૫
અધ્યાત્મનું અપ્રતિમ સાહસ

❀❀❀❀❀❀❀❀ ❀❀❀❀❀❀❀❀ ❀❀❀❀❀❀❀❀ ❀❀❀❀❀❀❀❀

પરમના સ્પર્શનું ધ્યેય ધારણ કરીને સાધક અધ્યાત્મ પ્રતિ પ્રથમ પગલું માંડે છે ત્યારે સ્વાભાવિક રીતે જ ભયભીત બને છે. સંસારી જીવનમાં એણે ડગલેને પગલે ભયનો અનુભવ કર્યો હોય છે. અરે ! તમે ખુદ તમારા જીવનનો વિચાર કરો, તો ખ્યાલ આવશે કે જીવનના પ્રારંભથી જ ભય તમને વીંટળાયેલો રહ્યો છે. ઘણા માનવીની ભયયાત્રા એમના પૃથ્વી પરના પ્રથમ શ્વાસોચ્છવાસથી પ્રારંભાય છે અને પૃથ્વી પરથી વિદાય લેતી વખતના અંતિમ શ્વાસોચ્છવાસ સુધી ચાલે છે.

વળી આ ભયનો એક જ ચહેરો નથી. એના જુદા જુદા અનેક ચહેરા છે. કોઈને ખોટું કરતાં ભય લાગે છે, તો કોઈને ખોટું કર્યા પછી ભય સતાવે છે. કોઈને માથે ગરીબીનો ભય ઝઝૂમે છે, તો કોઈ અમીરી છીનવાઈ જાય નહીં તેનો ભય સેવે છે. કોઈને ડાયાબિટીસ થયાનો ભય છે, તો કોઈને ‘કોમા’માં જતા રહીશું તો કોણ સેવા કરશે તેનો ભય છે.

આશ્ચર્યજનક લાગશે, પણ એ હકીકત એ છે કે માનવ-મનને ભય અતિ પ્રિય છે. એ ભયને સતત પંપાળતો રહે છે. ભયનો વિચાર જાગે પછી ભયને નિર્મૂળ કરવાને બદલે એ ભયનું પોષણ-સંવર્ધન કરશે અને ધીરે ધીરે એની શરણાગતિ સ્વીકારશે. એ સંપૂર્ણ શરણાગતિ એવી હોય છે કે ક્યારેક એની ભયજનિત વર્તણૂક હાસ્યાસ્પદ પણ લાગે. પચાસ વર્ષના માણસને બિલાડીની બીક લાગે અને પંચાવન વર્ષની વ્યક્તિને લીફ્ટમાં જતા ડર લાગે, તો સાઈઠ વર્ષનો વૃદ્ધ

પણ ગામડાનાં પાદરના પીપળાના ઝાડ પર સત્રે ભૂત જુએ છે.

જીવતા માણસની આસપાસ ભયથી સતત દુન્યવી બાબતો વીંટળાયેલી હોય છે. પત્ની, પુત્રો, સંપત્તિ, ઈચ્છાઓ, કામનાઓ, વાસનાઓ - આ બધાથી એનું જીવન રચાયેલું હોય છે. સાપ કાંચળી ઉતારે, એમ આવા સંસારી જીવનને ઠેસ મારવી આસાન નથી. સંસારમાં માણસે સ્વપ્નાં જોયાં હોય છે, સિદ્ધિઓ મેળવી હોય છે અને આકાંક્ષા સેવી હોય છે, પરંતુ અધ્યાત્મમાર્ગમાં ક્યાં કંઈ મેળવવાનું હોય છે ? માત્ર સમર્પણ કરવાનું હોય છે. **સંસારમાં કર્તૃત્વના કેન્દ્રસ્થાને વ્યક્તિત્વ સ્વયં હોય છે, જ્યારે અહીં ઈશ્વર હોય છે.** સંસારમાં સિદ્ધિઓનો ગર્વ ધારણ કરીને એ ચોમેર શાનો-શૌકતથી ઘૂમતો હોય છે. અધ્યાત્મમાં એવી સિદ્ધિઓનો કશો મહિમા નથી. આથી એને સંસારમાંથી અધ્યાત્મમાં પ્રવેશતાં ખૂબ ભય લાગે છે. એના આ ભયમાં વૃદ્ધિ કરનારા કેટલાક અન્ય પરિબળો પણ છે.

સહુથી મોટું પરિબળ તો અથાગ પરિશ્રમથી, અનેક કાવાદાવાથી કેટલાય ઉદ્યમો અને આયોજનોથી જે ભવ્ય ઈમારતની સંસારમાં રચના કરી હતી, એ આખી ય ઈમારત ટુકડે ટુકડા કરી નાખવાની હોય છે અને એ કામ બીજા કોઈએ નહીં, પરંતુ એણે સ્વયં કરવાનું હોય છે. પોતે જે જે સર્જન કર્યું હોય, એનું એણે સ્વયં વિસર્જન કરવાનું હોય છે.

જરા કલ્પના કરો કે અધ્યાત્મ એ કેવું

સાહસ માગે છે ! આત્મા પર જે સંસ્કારો પડ્યા છે, એ વર્ષોથી સંસારમગ્ન જીવનના સંસ્કાર હોય છે. આવી સંસારમગ્નતામાંથી સંસ્કારમગ્નતા તરફ જવાનું હોય છે. ચિત્ત આજ સુધી જેનાથી પ્રસન્ન થઈ જતું હતું, એનો જ ત્યાગ કરવાનો છે. નાની કામનાઓ, તુચ્છ ખેવનાઓ, મોટા કષાયો અને પ્રચંડ મહત્વાકાંક્ષાઓનું મનમાં સદૈવ સેવન અને પુનરાવર્તન કર્યું હતું એ બધાને હવે ધક્કો મારીને જીવનમાંથી દેશનિકાલ આપવાનો છે. આજ સુધી પ્રાપ્તિની તાલીમ મળી હતી. વળી, તેમાં પણ એક જ વસ્તુની પ્રાપ્તિથી વાતનો અંત આવતો નહોતો, તેથી જીવનમાં પ્રાપ્તિઓની વણથંભી કૂચ જ ચાલતી રહી.

સૈનિક જેમ આગળને આગળ 'માર્ચ' કરે, એ રીતે ક્યારેક સુંદર સ્ત્રીની ઝંખના કરી, તો ક્યારેક આલિશાન બંગલાની પ્રાપ્તિની ઝંખના કરી. હજી એક પ્રાપ્તિ પ્રાપ્ત થાય અને એક પગ જમીન પર મૂકાય, ત્યાં તો બીજો પગ ઊંચો થઈને નવી ચીજની પ્રાપ્તિ માટે આગેકૂચ કરવા થનગનતો હોય ! ધીરે ધીરે જીવનના સઘળા પુરુષાર્થનું કેન્દ્ર પ્રાપ્તિ બની ગઈ. આવી પ્રાપ્તિનો અધ્યાત્મમાં ક્ષોય મહિમા નથી. સંસારમાં પોતાની 'સિદ્ધિઓ'નું સ્વયં અતિ ગૌરવ કર્યું. એના ગુણગાન ગાયા, મનમાં સતત એ સિદ્ધિને વલોવતા રહ્યા અને જગતની એકેએક વ્યક્તિને એની જાણ થાય એવી ખેવના રાખી.

સંસારમાંથી અધ્યાત્મમાર્ગે જવાનું સાહસ કરતી વખતે એક મહત્ત્વનું કામ પોતાની સિદ્ધિઓને જાતે જ ભસ્મીભૂત કરવાનું છે. કારણ એ કે હવે જીવનસમગ્રનું લક્ષ્ય બદલાય છે. આજ સુધી યશપ્રાપ્તિનું લક્ષ્ય હતું, તે પરિવર્તન પામીને પરમાત્મપ્રાપ્તિનું લક્ષ્ય બને છે. વર્ષોથી એ જ રીતે જીવતા હતા. એક

અર્થમાં કહીએ તો જેનું જીવનમાં પ્રબળ સંમોહન અનુભવ્યું હતું, એ આ જન્મના અને જન્મોજન્મના સંસ્કારોને નષ્ટ કરવા ઘણા કઠિન હોય છે. અને એમાંથી બહાર આવવું તે જ છે અધ્યાત્મનું અપ્રતિમ સાહસ.

વ્યક્તિ જ્યારે પરમનો સ્પર્શ પામવા માટે પ્રયત્ન કરે છે, ત્યારે જીવનનો મોહ અને ભવિષ્યનો ભય બંને એને પાછા વળવા માટે પોકારી-પોકારીને સાદ કરે છે. એ કહે છે કે આજ સુધી જે બધું મેળવ્યું હતું તે અધ્યાત્મમાં સાવ ઓગળી જશે, પછી તમે એ સિદ્ધિ, સન્માન, સમારંભ, મોજમસ્તી, ભોગ અને સુખ-સગવડ વગર જીવી શકશો ખરા? સંસારમાં હતા ત્યારે આમાંથી એકપણ બાબત ન મળે તો કેટલા બધા અકળાઈ જતા હતા ! મોજમસ્તી કરવાનું મન થાય અને કોઈ મિત્રનો સાથ ન મળે ત્યારે કેટલા બધા વ્યથિત થઈ જતા હતા ! હંમેશાં 'એરકન્ડીશન'માં રહેતા હતા અને એકાદવાર ગ્રીષ્મ ઋતુમાં ગામડામાં બપોર ગાળવાની આવી, ત્યારે કેટલું બધું અસુખ થયું હતું? આમ, સંસારમાં પ્રતિકૂળ લાગેલી માત્ર કોઈ એક જ બાબત નહીં, પણ બધી જ પ્રતિકૂળતાઓ એકસાથે અધ્યાત્મમાર્ગે સહેવાની આવશે, તે તમે સહન કરી શકશો ખરા ?

આવા સમયે સાધક પોતાના મનના સંકલ્પને વધુ દૃઢ કરશે. ભીતરની શક્તિને જાગૃત કરશે અને સાહસપૂર્વક સઘળા ભયને ત્યજીને પરમનો સ્પર્શ પામવા માટે આગળ ધપશે.

બહેનશ્રી ચંપાબહેનને પૂછેલો - તેનો પ્રત્યુત્તર આપતાં જણાવે છે કે પ્રથમ દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાય બધાને ઓળખે. ચૈતન્ય દ્રવ્યના સામાન્ય સ્વભાવને ઓળખીને, તેના ઉપર દષ્ટિ કરીને, તેનો અભ્યાસ કરતાં કરતાં ચૈતન્યમાં ઠરી જાય, તો તેમાં વિભૂતિ છે તે પ્રગટ થાય છે. ચૈતન્યના અસલી સ્વભાવની લગની લાગે તો પ્રતીતિ થાય, તેમાં ઠરે તો તેનો અનુભવ થાય છે. પહેલામાં પહેલા ચૈતન્યદેવને ઓળખવો. ચૈતન્યમાં જ વિશ્વાસ કરવો અને પછી ચૈતન્યમાં જ ઠરવું..... તો ચૈતન્ય પ્રગટે, તેની શક્તિ પ્રગટે. પ્રગટ કરવામાં પોતાની તૈયારી જોઈએ; એટલે કે ઉગ્ર પુરુષાર્થ વારંવાર કરે. જ્ઞાયકનો જ અભ્યાસ, જ્ઞાયકનું જ મંથન, તેનું જ ચિંતવન કરે તો પ્રગટ થાય. પૂજ્ય ગુરુદેવે માર્ગ બતાવ્યો છે. ચારે પડખેથી સ્પષ્ટ કર્યું છે.... તારો દષ્ટિનો દોર ચૈતન્ય ઉપર બાંધી દે. પતંગ આકાશમાં ઉડાડે પણ દોર હાથમાં હો, તેમ દષ્ટિનો દોર ચૈતન્યમાં બાંધી દે. પછી ભલે ઉપયોગ બહાર જતો હોય. અનાદિ અનંત અદ્ભુત આત્માને પરમ પારિણામિક ભાવરૂપ અખંડ એક ભાવને અવલંબ, પરિપૂર્ણ આત્માનો આશ્રય કર તો પૂર્ણતા આવશે. ગુરુની વાણી પ્રબળ નિમિત્ત છે પણ સમજીને આશ્રય કરવાનો તો પોતાને જ છે.”

ઉપશમ - વૈરાગ્યભાવ, બધામાં સમપરિણતિ, સંસારથી અનાસક્તિ, આત્માનો આશ્રય, જ્ઞાન, દર્શન, સમાધિ, વૈરાગ્ય, ભક્તિ, ‘ચૈતન્ય જ માત્ર એક મારું અસ્તિત્વ છે’ તેવી અખંડ શ્રદ્ધા થાય તો જ્ઞાનદશા સધાય છે. જડમતિ રાગ-દ્વેષના અંતિમ સ્થાને પહોંચી જાય છે પણ સમભાવ કેળવી શકતો નથી. વિવેકી આત્મા ઉપશમ - વૈરાગ્ય ધારણ કરી સામ્યભાવને પહોંચી વળે છે.

પરમકૃપાળુદેવ પત્રાંક - ૫૭ માં કહે છે, “કર્મગતિ વિચિત્ર છે. નિરંતર મૈત્રી, પ્રમોદ, કરુણા અને ઉપેક્ષા ભાવના રાખશો. મૈત્રી એટલે સર્વ જગતથી નિર્વેરબુદ્ધિ, પ્રમોદ એટલે કોઈપણ આત્માના ગુણ જોઈ હર્ષ પામવો, કરુણા એટલે સંસારતાપથી દુઃખી આત્માના દુઃખથી અનુકંપા પામવી, અને ઉપેક્ષા એટલે નિસ્પૃહભાવે જગતના પ્રતિબંધને વિસારી આત્મહિતમાં આવવું. એ ભાવનાઓ કલ્યાણમય અને પાત્રતા આપનારી છે.” (ક્રમશઃ)

સુવિચારણા

- આત્મા અને કર્મરૂપી ડાકુઓ વચ્ચે અનાદિકાળથી ઝપાઝપી ચાલી રહી છે. આત્મા અનંતશક્તિશાળી એવી ચૈતન્યસત્તા છે, છતાં ધર્મરૂપી શસ્ત્ર ન હોવાના કારણે તે જડ એવા કર્મરૂપી ડાકુઓથી લૂંટાઈ જાય છે. માટે હંમેશાં ધર્મશસ્ત્ર સાથે રાખવું, જેથી કર્મડાકુઓ આત્માને લૂંટી ન શકે અને પરિણામે શાશ્વત સુખ એટલે કે મોક્ષની પ્રાપ્તિ થઈ શકે.
- સાગરમાંથી છીપલાં અને મોતી બન્ને નીકળે છે. એમાંથી શું લેવું એ આપણે નક્કી કરવાનું છે. તેવી જ રીતે મહાદુર્લભ મનુષ્યજન્મથી સંસારદુઃખ અને મોક્ષસુખ બન્ને પ્રાપ્ત થઈ શકે છે; એમાંથી પણ શું લેવું તે આપણે જ નક્કી કરવાનું છે.
- વાસણમાં પડેલા દૂધને પીવા જતી બિલાડીને ઉપરથી ધોકાનો માર પડવાનો છે એનો ખ્યાલ નથી આવતો તો શું વિષયવાસના અને તૃષ્ણાને વશ થઈ ભોગ અને આત્માસી સુખની પાછળ દોડી રહેલા માનવને કર્મરૂપી ધોકાનો માર પડવાનો છે એનો ખ્યાલ આવે છે ? નથી જ આવતો.

બાર ભાવના - એક અનુચિંતન

(ક્રમાંક - ૭)

પૂજ્ય બહેનશ્રી ડૉ. શર્મિષ્ઠાબેન સોનેજી

અશુચિ ભાવના

આપણે એકત્વ અને અન્યત્વ ભાવનાઓની સુવિચારણા દ્વારા ચિંતવન કર્યું કે આપણો આત્મા અને શરીરોદ્ધિ પદાર્થો એકમેક દેખાવા છતાં બંને એકબીજાથી તદ્દન ભિન્ન છે - દૂધ અને પાણીની જેમ. હવે અશુચિ ભાવનામાં શરીરના સ્વરૂપની સૂક્ષ્મ ચિંતવના કરીશું, જે દ્વારા આપણો શરીર ઉપરનો મોહ ઘટે.

અશુચિ ભાવનાની ગાથાઓ - વ્યાખ્યાઓ :

- ખાણ મૂત્રને મળની, રોગ જરાનું નિવાસનું ધામ;
કાયા એવી ગણીને, માન ત્યજીને, કર સાર્થક આમ.

ભાવાર્થ : આ શરીર અપવિત્ર છે, મળ-મૂત્રની ખાણ છે, રોગ-જરાનું નિવાસધામ છે, એ શરીરથી હું ન્યારો છું, એમ ચિંતવવું તે છટ્ટી અશુચિભાવના. - શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

- જિસકે શ્રંગારોમે મેરા, યહ મહેંગા જીવન ધુલ જાતા,
અત્યંત અશુચિ જડ કાયા સે ઇસ ચેતન કા કૈસા નાતા ।

- પં. યુગલકિશોરજી 'યુગલ'

- હાડ-માંસ તન લિપટી ચામ રુધિર-મૂત-મલ-પૂરિત ધામ ।
સોહૂ થિર ન રહે ખય હોય, યાકો તજૈ મિલૈ શિવલોય ॥

- કવિવર બુધજનજી

- દિપૈ ચામ ચાદર મઢી હાડ પીંજરા દેહ ।
ભીતર યા સમ જગતમેં, અવર નહીં ઘિન ગેહ ॥

- કવિવર ભૂધરદાસજી

- ઇસ તન ધન કી કૌન બડાઈ,
દેખત નયનોમેં મિટ્ટી મિલાઈ ॥

- સંત શ્રી કબીરદાસજી

- દેહ અચેતન પ્રેત દરી, રજ રેત ભરી,
મલ ચેતકી ક્યારી,
વ્યાધિકી પોટ અરાધિકી ઓટ,
ઉપાધિકી જોટ સમાધિસોં ન્યારી,
રે જીય દેહ કરે સુખહાનિ,
ઇતે પર તોહિ તો લાગત પ્યારી,
દેહ તો તોહી ત્યજેગી નિદાન પૈ,
તું હી ત્યજે ક્યોં ન દેહ કી યારી ।

- કવિવરશ્રી બનારસીદાસજી

- મિટ્ટી ઉઠાવન, મિટ્ટી બિછાવન,
મિટ્ટી કા હૈ ચિલ્લૌના,
મિટ્ટી સે મિટ્ટી મિલ ગઈ, તબ ઉપર ચલેંગે લોગ,
દાતા સુન લે મેરે લાલા,
એક દિન પવન સે ઉડ જાના ।

- તું શુદ્ધ સહેજે જાણનારો સર્વ વિષય સમૂહનો,
અરૂપી છતાં આત્મન્ તને અપવિત્ર અતિ દેહે કર્યો,
એ રૂપી પોતે અશુચિ અતિશય ચેતના ગુણ રહિત એ,
એ મલિન કરતો અન્ય સહુને તેથી ધિગ્ ધિગ્ દેહ એ !

- વૈરાગ્ય પારાયણ

આ પ્રમાણે દેહ અશુચિરૂપ હોવા છતાં આ મનુષ્યદેહમાં રહીને જ આપણે મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાનો છે. પરમકૃપાળુદેવ તથા અન્ય સંતોએ પણ કહ્યું છે કે બહુ પુણ્યના ઉદયથી આપણને મનુષ્ય દેહ મળ્યો છે તેનો આપણે સદુપયોગ કરી લેવાનો છે. નીતિશાસ્ત્રમાં કહ્યું છે -

યાવત્ સ્વસ્થં ઈદં કલેવરગૃહમ યાવત્ ચ દૂરે જરા,
યાવત્ ચ ઈન્દ્રિયશક્તિઃ અપ્રતિહતા યાવત્ ક્ષયોનાયુષઃ ।
આત્મશ્રેયસિ તાવદેવ વિદુષા કાર્યઃ પ્રયત્નો મહાન્
સંદીપ્તે ભવને તુ કૂપખનનં પ્રત્યુદ્યમઃ કિદૃશઃ ॥

વિશેષ વિચારણા - ચિંતવન :

આ જગતમાં દેહ જેવી કોઈ અપવિત્ર વસ્તુ નથી. દેહને પવિત્ર કરવાને ત્રણ લોકમાં કોઈ પદાર્થ નથી. જળ વગેરેથી દેહને કરોડોવાર ધોઈએ તો જળ જ અપવિત્ર બની જશે. કોયલાને જેમ જેમ ધોઈએ તેમ તેમ કાળાશ જ નીકળે, ધોળો થાય નહીં - તેમ આ દેહનો સ્વભાવ જાણો.

આવો અપવિત્ર દેહ એ એક રત્નત્રય, ઉત્તમ ક્ષમાદિ ધર્મને ધારણ કરનાર આત્માનો સંબંધ પામીને દેવોને પણ વંદન કરવા યોગ્ય પવિત્ર બને છે. આપણે આ દેહમાં રહીને આપણા આત્માને રાગદ્વેષ રહિત કરી પવિત્ર બનાવવાનો અપ્રતિમ પુરુષાર્થ કરવો જોઈએ, જેથી હંમેશ માટે આપણે દેહરૂપી પિંજરથી મુક્ત થઈ શાશ્વત એવા સિદ્ધપદને પામી જઈએ. વાસ્તવમાં દેહની અશુચિ એ દ્રવ્ય બાહ્ય અશુચિ છે. ભાવ અશુચિ એ આપણા આત્માના મલિનભાવો રાગાદિ પરિણામો, વિષયાસક્તિ આદિ છે. આ ભાવઅશુચિથી કર્મનો આગ્રવ અને બંધ થાય છે અને તેને કારણે નવા નવા દેહ ધારણ કરવાં પડે છે. માટે આપણે આ અશુચિમય દેહમાં રહીને ભાવશૌચ કરવાનો છે એટલે કે આત્મિક ગુણોનો વિકાસ કરવાનો છે; જેથી ભાવશુદ્ધિ થતાં દેહ જ ધારણ નહીં કરવો પડે.

- નથી રોગોથી ઘેરાયો, જરા પીડે ન જ્યાં સુધી,
નથી મૃત્યુ મુખે પેઠો, સાધ કલ્યાણ ત્યાં સુધી.

- વૈરાગ્ય પારાયણ

- સ્મર નિજદેહ વિષે વસનારો,
નહિ તો ભવ ભમવાનો વારો,
મૂર્ખ શિરોમણિ સદા મનાશે,
વીર્યવિહીન અજ્ઞાની ગણાશે.
- વૈરાગ્ય પારાયણ

- યદ્યપિ અપાવન દેહ યહ સમ્પ ધાતુમય હોય,
તદપિ ભવદધિતરન કો હૈ યહ ઉત્તમ પોત ।
- જે ભવ્ય (સાધક) પરદેહ (સ્ત્રી આદિ) થી વિરક્ત થતો થકો નિજદેહમાં પણ અનુરાગ કરતો નથી પણ સાત્ત્વિકતાથી તેનું પોષણ કરે છે અને વ્યવહારથી શ્રી સત્દેવ, સદ્ગુરુ તથા સત્ધર્મનું અને નિશ્ચયથી પોતાના આત્મસ્વરૂપનું ધ્યાન કરે છે તેને અશુચિભાવના સાર્થક થાય છે - એટલે કે સાચો વૈરાગ્ય પ્રગટે છે.

- શ્રી સ્વામિ કાર્તિકેયાનુપ્રેક્ષા

॥ શ્રી સદ્ગુરુચરણાર્પણમસ્તુ ॥

સાવધાન !

જો કોઈ માણસ તમારી પાસે આવીને બીજાની નિંદા કરતો હોય તો તરત જ સાવધાન થઈ જજો. કારણકે એ માણસ બીજાની પાસે તમારી નિંદા પણ કરવાનો જ. તમે ચાર-પાંચ માણસો ગપ્પા મારતાં હોય ત્યાં ગયા છો ? શું ચાલતું હોય છે ત્યાં ? નિંદાના જામ ભરી-ભરીને પીવાતા હોય છે. તમે બરાબર ધ્યાન રાખશો તો જણાશે કે પાંચમાથી જે ચાલ્યો જાય છે, બાકી રહેલા ચાર જણા તેની જ નિંદા કરવાનું શરૂ કરી દેતા હોય છે. તો તમારે સમજી લેવું જોઈએ કે જો હું ચાલ્યો જઈશ તો મારી ગેરહાજરીમાં આ લોકો પણ મારી નિંદા કરવાના જ ! સલામ આ નિંદકોની ટોળીને ! તમે જો ડાહ્યા હશો તો એ ટોળીમાંથી અવશ્ય ભાગી છૂટશો.

વૈયાવૃત્ય એ ધ્યાનના ઊંડાણની પારાશીશી છે

*** ગુણવંત ભરવાળિયા ***

નગરથી ઉપવન તરફ જતા રાજમાર્ગ પર ચાલી જતી બે સહિયરોએ એક દૃશ્ય જોયું. કૌતુકભરેલા દૃશ્યને નિહાળવા એ બન્ને સખી આગળ ચાલી. નગરશ્રેષ્ઠી હાથીની અંબાડી પર બેઠેલા હતા. બાજુમાં મહાવત, આગળ-પાછળ સેવકો ચાલી રહ્યા હતા. રાજમાર્ગથી રસ્તો ફંટાયો. નાનકડો રસ્તો ઉપવન તરફ જતો હતો ત્યાં શ્રેષ્ઠી હાથી પરથી ઊતર્યા અને ઘોડા પર બેઠા. થોડું આગળ ચાલતા એક પગદંડી આવી. શ્રેષ્ઠી ઘોડા પરથી ઊતર્યા, અનુચરો પાલખી લઈને ઊભા હતા તેમાં શ્રેષ્ઠીને બેસાડી ઊભડ-ખાબડ કેડી પર જરા પણ આંચકો ન આવે તેમ ભોઈ-અનુચરો પાલખી ઊંચકીને ચાલવા લાગ્યા. ઉપવન આવતાં શ્રેષ્ઠી નીચે ઊતર્યા અને મખમલી તળાઈ સાથેની ફૂલશૈયા પર સૂતા. અનુચરો પગ દબાવવા લાગ્યા. એ કૌતુકભર્યું દૃશ્ય જોતાં એક સખી બીજી સખીને પૂછે છે :

“હાથી બેઠો, ઘોડે બેઠો, બેઠો પાલખીમાંય; ક્રિયા દિનકો થકો, સખીરી પડ્યો દબાવત પાય.”

આ શેઠ હાથી-ઘોડા ને પાલખીમાં જ બેઠા છે. ચાલ્યા લગીરે નથી, તો કયા દિવસનો એવો તે તેને થાક લાગ્યો કે પગ દબાવે છે. સખી જવાબ આપે છે,

સાધુ સંત કી સેવા કિની ચાલ્યો અણવણ પાય, તા' દિનકો થકો સખીરી પડ્યો દબાવત પાય.

હે સખી, તું સાંભળ ! પૂર્વભવમાં આ શેઠે સાધુ-સંતની ખૂબ વેચાવચ્ચ, સેવા-શુશ્રૂષા કરી હતી. પાદવિહારમાં સાધુ-સંત સાથે ઉઘાડે પગે

ચાલ્યો હતો. પૂર્વના એ થાકને ઉતારવા તેના દેહને વિશ્રામ આપવા અનુચરો પગ દબાવે છે.

સખીઓના સંવાદનો એવો સંકેત છે કે પૂર્વે સાધુ-સંતની વેચાવચ્ચ, સેવા-શુશ્રૂષા કરનારને પ્રચંડ પુણ્યોદયે કેવી સમૃદ્ધિ મળે છે ! અહીં ભાવપૂર્વક વેચાવચ્ચ કરનારને થનાર પુણ્યબંધ પ્રતિ અંગુલિનિર્દેશ અભિપ્રેત છે.

વેચાવચ્ચ કે વૈયાવૃત્ત શબ્દમાં સેવા-શુશ્રૂષાની પવિત્ર ભાવના અભિપ્રેત છે.

જૈન ધર્મમાં બાર પ્રકારના તપ દર્શાવવામાં આવ્યાં છે. છ બાહ્યતપ અને છ અભ્યંતર તપ. વ્રત-તપના પ્રેરક જૈનાચાર્યોએ ત્રીજા આભ્યંતર તપનું જૈન વ્રત-તપમાં વિશ્લેષણ કરતાં કહ્યું છે કે : જ્ઞાની અને તપસ્વી, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ-સાધ્વી તથા વડીલ, વૃદ્ધ, બીમાર, અપંગ આદિની વિવિધ પ્રકારે ઉચિત સેવાભક્તિ કરવી તે જ વૈયાવૃત્ત નામનું તપ. ગુણોમાં અનુરાગપૂર્વક સંયમી પુરુષો તેમજ અક્રમ અથવા તેથી વધુ તપ કરનાર તપસ્વીઓનો ખેદ દૂર કરવો, પગ વગેરે દાબવાં-ચોળવાં, ચંદન કે શીતળ દ્રવ્યનું લેપન કરવું, લવિંગનો ખરડ કરવો તેમ જ તેમનાં સુખ-સગવડનો ખ્યાલ રાખવો અને એમ કરીને તેમને સુખ-શાન્તા ઉપજાવવાથી આ તપ થાય છે. ચતુર્વિધ સંઘની અને કુટુંબીજનોની ઉચિત સેવાભક્તિ કરવી તે પણ આ તપનો જ પ્રકાર છે. આ સર્વ પાત્રોને યોગ્ય રીતના શયન-સ્થાનની વ્યવસ્થા, સમયસર ઔષધિ આપવી, શારીરિક સ્વચ્છતા જાળવવામાં મદદ કરવી, અંગત વપરાશનાં સાધનોની સફાઈ

વાત કહી છે, જ્યારે જૈન ધર્મે ત્યાંથી આગળ વધીને સમાનાભૂતિની વાત કરી છે. સહાનુભૂતિમાં અનુકંપા અને દયા અભિપ્રેત છે, જ્યારે સમાનાભૂતિમાં ગૌરવ અભિપ્રેત છે. અન્યને દુઃખ કે પીડા ઉત્પન્ન થતાં હું દુઃખી થાઉં, પીડિત વ્યક્તિ પ્રત્યે સહાનુભૂતિ પાઠવું તે એક વાત, પણ અન્યનાં દુઃખ કે પીડા જોઈ માત્ર દુઃખી ન થાઉં, પરંતુ મને એવા જ પ્રકારનું દુઃખ થયું છે એવી અનુભૂતિ કરું. જેવો મારો આત્મા છે એવો જ સામેની પીડિત વ્યક્તિનો આત્મા છે. આ દુઃખ મને થઈ રહ્યું છે એવી વેદનાની અનુભૂતિ કરું અને પછી તેની સેવા-વૈયાવૃત્ય કરું તો એ નિજી સંવેદના બની જશે. વળી, પંચમહાવ્રતધારી સંતો તો આપણા પૂજનીય છે માટે સેવા અને વૈયાવૃત્યમાં ફરક છે. સેવા એટલે રાહતનું ગુંજન, વેયાવચ્ચ એટલે રત્નત્રયીનું પૂજન.

સાધુ-સંતો તો પરિષદો સહેતા આવ્યા છે. ઉપસર્ગો સામે ઝઝૂમે છે માટે વેયાવચ્ચ એ માત્ર સંતોની સેવા-જરૂરિયાત નથી, આપણા હૃદયની સંવેદના છે. જ્યારે કાયાની માયા વિસારનારા સંતને અસમાધિ થાય ત્યારે આપણે નમ્રતા સાથે વંદના કરી વિનંતી કરીએ કે અમને વેયાવચ્ચનો લાભ આપો.

ઉપ એટલે સમીપ, યોગ એટલે જોડાવું. જે ક્રિયા આત્માની સમીપ જવામાં સહકારી નીવડે એ ઉપયોગ ગણાય. સેવા એ સહયોગ છે તો વેયાવચ્ચ એ ઉપયોગ છે.

વૃદ્ધ માતા-પિતા, રુગ્ણ, ગુરુ કે સંતની વેયાવચ્ચ કરનારની સ્મરણશક્તિમાં વૃદ્ધિ થાય છે. તેને વિદ્યા અને જ્ઞાનપ્રાપ્તિ સુલભ બને છે. વેયાવચ્ચનો ધર્મ આપણામાં એવી રીતે પ્રતિષ્ઠિત થવો જોઈએ કે જે સાધુજીવનના વ્રતોને લક્ષમાં

રાખીને જ કરવામાં આવે. વ્રતમાં શક્ય એટલા દોષ ન લાગે તેની ઝીણવટભરી સાવધાનીમાં જ વિવેક અભિપ્રેત છે.

સંત-સતીજીઓ માટે શક્ય એટલી વધુ આરાધનાધામોમાં વેયાવચ્ચની સગવડો ઉપલબ્ધ થાય, જરૂરિયાત પ્રમાણેનાં સેવાકેન્દ્રોનું નિર્માણ થાય તેની મહાસંઘો કે મહાજન સંસ્થાઓ કાળજી લેશે તો શાસનનું ગૌરવ જળવાશે. તીર્થંકર નામકર્મ ઉપાર્જનના વીશ બોલમાં ૧૬મો બોલ વેયાવચ્ચનો છે. સાધુ-સંતોની ઉત્કૃષ્ટભાવે વેયાવચ્ચ (સેવા) કરવાથી સ્વયં ભગવાન બની શકાય છે અને કહ્યું છે કે,

વેયાવચ્ચ ગુણધરાણં નમોઃ નમોઃ

વેયાવચ્ચનો ગુણ ધારણ કરનાર, એને જીવનમાં ચરિતાર્થ કરનાર વંદનને પાત્ર છે.

સેવામૂર્તિ નંદિષેણની કસોટી કરવા પરુની દુર્ગધવાળા મુનિ દેહરૂપ ખુદ ઈંદ્ર આવ્યા અને નંદિષેણે ભાવપૂર્વક વેયાવચ્ચ કરી કસોટીથી પાર ઊતર્યા. મરૂદેવી માતા, શૈલકરાજર્ષિ અને બહુસૂત્રી પંથકમુનિ, પૂ. સમર્થમલજીની વેયાવચ્ચ ભાવનાનું પાવનસ્મરણ કરી અભિવંદના કરીએ.

પ્રભુને પામવાના ચાર સોપાન

૧. પ્રીતિયોગ : પ્રભુ પ્રત્યે અનન્ય પ્રેમ કેળવવો.
૨. ભક્તિયોગ : સર્વસ્વ સમર્પણની ભૂમિકાએ પહોંચવું.
૩. વચનયોગ : પ્રભુની આજ્ઞાને જીવન-પ્રાણ સમજી તેનું પાલન કરવું.
૪. અસંગયોગ : ઉપરના ત્રણેય યોગના ક્રમિક અને સતત અભ્યાસથી એક એવી અવસ્થા આવે છે કે જેમાં આત્મા સર્વસંગથી નિર્લેપ બની અનુભવગમ્ય અપરિમેય આનંદ પામવા લાગે છે.

વ્યક્તિના માથામાંથી લોહી વહી રહ્યું હતું. બોધિધર્મે તે માથું ખોળામાં લેતાં કહ્યું, “આવ બાપ, તારી તો હું આટલા દિવસથી પ્રતીક્ષા કરતો હતો. હવે આગળનો માર્ગ જાણી લે અને આ તારા બધાઓને સંભાળી લે.”

બોધિધર્મ ચીનમાં આવ્યા ત્યારે આ જ માણસ તેમને સૌ પહેલાં મળેલો. તેણે જ તેમનો સૌની સાથે પરિચય કરાવેલો અને તેમના રહેવા-જમવાની સગવડ કરી આપેલી. પણ પછી તે એકાએક અદૃશ્ય થઈ ગયેલો. બોધિધર્મે તેને પૂછ્યું, “તું આટલા દિવસ ક્યાં હતો ?” આ માણસનું નામ નેંગહુઈ હતું. તેણે કહ્યું કે હું જંગલમાં ક્યાંક રહેતો હતો અને ધ્યાનમાં સમય પસાર કરતો હતો. ત્યાં તમારા મૌનની અને વિચિત્ર વલણની ખબર મળી એટલે અહીં આવી પહોંચ્યો. બોધિધર્મે કહ્યું : “તને તો માર્ગ મળી ગયો છે. પણ તારા આ સૌ લોકોને

તારા વિના હું આગળ નહીં દોરી શકું એમ મને લાગવાથી હું દીવાલ તરફ મોં કરીને બેસી ગયો હતો.”

બોધિધર્મનો આ પ્રથમ શિષ્ય નેંગહુઈ. તેને આગળ કરીને બોધિધર્મે ચીનમાં બૌદ્ધ ધર્મને ફેલાવ્યો અને તેને ધર્મના સર્વ રહસ્યો સમજાવીને પરિનિર્વાણમાં પ્રવેશ કર્યો.

આ સંસારમાં યોગ્ય ગુરુ મેળવવા દુર્લભ છે. તો જ્ઞાનને ઝીલે અને સાચવી જાણે તેવો શિષ્ય મેળવવાનું પણ એટલું જ મુશ્કેલ છે. તેથી ધર્મનો ચીલો ધીમે ધીમે ભૂંસાતો જાય છે અને લોકો ખોટે ચીલે ચઢીને અટવાઈ પડે છે. આજે સાચો ધર્મ ક્યાં છે, શામાં છે તે જાણવાનું મુશ્કેલ બની ગયું છે. લોકો તો અનાયાસે જે મળી ગયો તે ધર્મ માનીને જીવે જાય છે. તેથી ધર્મની વચ્ચે પણ આપણે ધર્મવિહોણા રહી જઈએ છીએ.

ચિંતન

સંકલન : જશવંતલાલ સી. શાહ

- આત્મા પરથી મોહનું આવરણ દૂર થાય એટલે જ્ઞાનનો પ્રકાશ પ્રગટે. આત્મસ્વભાવ તરફ દૃષ્ટિ ખોલી આપે એ જ્ઞાનને જ્ઞાન કહ્યું છે.
- આત્મા આત્મામાં જ, આત્મા વડે વિશુદ્ધ આત્માને જાણે. જાણનાર આત્મા, જાણે આત્મામાં, જાણે આત્મા વડે, જાણે વિશુદ્ધ આત્માને ત્યારે જ્ઞાન, શ્રદ્ધા અને આચાર એકરસ બની જાય છે.
- કર્મક્ષય કરવા માટે ત્રણ વાતો : સંયમ, સંતોષ, વિવેક.
- જીવનમાં નિરંતર ભેદજ્ઞાનનો અભ્યાસ, ચિંતન અને નાના નાના પ્રસંગોમાં તેનો અનુભવ ચાલુ હોય તો જ મરણાંત કષ્ટના પ્રસંગે ભેદજ્ઞાન આપણી રક્ષા કરે.
- તીર્થંકર પદવી - અરિહંત પદવી પ્રાપ્ત કરવાના મનોરથ, ભાવના, તમન્ના પ્રગટ થાય. ત્યારે કે જ્યારે આ આત્મા યોગ ભૂમિકામાં પહોંચ્યો હોય, સંસારનું જ્ઞાનદૃષ્ટિથી અવલોકન કર્યું હોય, સંસારની બાહ્ય સમૃદ્ધિને તુચ્છ-અસાર સમજી તેને ત્યજી દીધી હોય અથવા ત્યજી દેવાનો સંકલ્પ પેદા થયો હોય.
- સંસાર ક્ષેત્રે ડગલે પગલે ઊભી થતી સમસ્યાઓ, ઉપસ્થિત થતી ઘટનાઓ કે જે અનુકૂળ-પ્રતિકૂળ હોય છે તેમાં મન રાગી-દ્વેષી ન બને અને મધ્યસ્થતા ધારણ કરે, તો એ આત્મસ્વરૂપની નિકટતા પ્રાપ્ત કરી શકે.
- અનુભવદશામાં તો દિવસે કે રાતે, જંગલમાં કે શહેરમાં... સર્વદા મોહરહિત અવસ્થા ! ત્યાં હોય છે વાસ્તવિક આત્મદર્શનનો અપૂર્વ આનંદ અને એક સમાન આત્માનુભૂતિ.

(પૂજ્યશ્રી યશોવિજયજી કૃત ‘જ્ઞાનસાર’માંથી)

માણસ

ધૂની માંડલિયા

તાળાની શોધ સૌ પ્રથમ જેણે કરી હશે એ માણસ, માણસને સંદેહથી જોનાર પહેલો માણસ હશે. માણસની આદિમ વૃત્તિનો એને અણસાર મળી ગયો હશે. દુનિયાનું આજે એક પણ ઘર-દુકાન-ઓફિસ-ગોડાઉન પર આજે તાળુ લટકતું હોય છે. તાળુ આપણને સાચવી-સંભાળી લે છે એ ખરું પણ સાથે આ માણસ જાતમાં કોઈ ચોર-લૂંટારો હોઈ શકે છે એ તરફ આંગળી પણ ચીંધે છે. માણસ આજે જે રીતે આગળ વધી રહ્યો છે એ જોતાં તાળાની શોધ કરનારની દૂરંદેશીને બિરદાવવી જોઈએ એવું લાગે છે.

આજે માણસે આત્મીયતાને અવરોધીને ભીંત પર ભીંત ચણી છે. દેવતાના અધિકારને કૃપણની પેઠે પૂરી દઈને પહેરો ગોઠવે છે. આપવાથી, ખર્ચવાથી જે ખૂટી જાય છે તેને તો માણસ બચાવી શકતો નથી. કેવળ આપવાથી જેનો ક્ષય થતો નથી, જેમાં વધારો જ થાય છે એવી માણસ પ્રત્યેની શ્રદ્ધાને સાંપ્રદાયિક તિજોરીમાં તાળુ મારીને પૂરી રાખી છે. પુણ્યનો ભંડાર ખાલી થઈ રહ્યો છે. એક દિવસ જે ભારતવર્ષે માણસ પ્રત્યેની શ્રદ્ધા દ્વારા સમસ્ત પૃથ્વી આગળ પોતાના મનુષ્યત્વને ઉજવણ કર્યું હતું તે જ આજે વિદેશી વાયરાના રવાડે ચડી પોતાનું સ્વત્વ ગુમાવી રહ્યું છે. આજે સમસ્ત માનવ-માનવ એકબીજાને શંકાની નજરે જુએ છે. એક રાષ્ટ્ર બીજા રાષ્ટ્ર ઉપર સતત ચોકી કરી રહ્યું છે. આજે માણસ માણસનો વિરોધી બની ગયો છે કારણ માણસ આજે સત્યભ્રષ્ટ થયો છે. તેનું મનુષ્યત્વ ઢંકાઈ ગયું છે. માણસાઈ સંકોચાઈ રહી છે.

આપણે આત્મ વિલોપન કરી શકતા નથી, તેમ આપણે આપણને સ્થિર પણ રાખી શકતા નથી. ટોળાના દેકારા-પડકારમાં માણસ વિચાર્યા વગર ઝંપલાવી દે છે. આ ટોળું કોઈ રાષ્ટ્રરૂપે પણ હોઈ શકે છે. આત્મગોપન કરવાનું ભૂલી જવાના કારણે માણસ બહારની ટાપટીપમાં કલાકો ગાળે છે. પોતે સારો દેખાય એ માટે બેસુમાર જૂઠ અને સંપત્તિ વાપરે છે. માણસ

દેખાડામાં પડી ગયો છે. કોઈ પણ દેખાડામાં સત્ય કે અસલ તત્ત્વને વેઠવાનું આવે છે એ વાતમાં માણસને વિશ્વાસ નથી. પાવડર-લિપસ્ટિકથી માણસને છેતરવાનું સહેલું રહે છે. એ અનુભવમાં માણસનો વિશ્વાસ વધતો જાય છે.

જેઓ મધ્યમ મોટા માણસો છે તેઓ પોતાનો શુભસંકલ્પ સિદ્ધ કરવા તો માંગે છે પણ તેની સાથે સાથે પોતાને પણ પ્રચલિત કરવા ઇચ્છે છે. આ બહુ વિષમ પરિસ્થિતિ છે. માણસ પોતે જ પોતાના સંકલ્પનો હરીફ બની બેસે ત્યારે પોતાના સંકલ્પ કરતા પોતાના તરફ જ તેનું વલણ કંઈક વધારે રહે એ સ્વાભાવિક છે. અને એવું બને ત્યારે સંકલ્પ ઘણી વખત નિર્બળ અને ધ્યેયભ્રષ્ટ થઈ જાય છે.

જે માણસ પોતાને છોડી પોતાના શુભ કાર્યોની દુનિયામાં સ્થાપના કરે છે તે પાકા પાયા પર પોતાના મંગળ સંકલ્પની ઈમારત ઊભી કરી શકે પણ આવી એકલ દોકલ ઊભી થતી ઈમારતનો ધ્વંશ કરનારની સંખ્યા વધવા માંડી છે અને એ જ આજના માણસની ઓળખ બની રહી છે. આવી તકલાદી ઓળખ પર માણસ પોતાની શ્રદ્ધાને સ્થાપવામાં સલામતી જોઈ રહ્યો છે.

આપણી અંદર રહેલો મૂળ પુરુષ જન્મથી માંડી મરણ સુધી ઘણું ખરું સૂતેલો જ પડ્યો હોય છે. તેને સૂતેલો જ રાખવા દુનિયાભરમાં મુઠ્ઠીભર માણસો જાતજાતના ચમત્કારો બતાવી આજે દિન-રાત મથી રહ્યા છે. શિવધર્મી એવો માણસનો ઈતિહાસ કેવળ પોતાપૂરતો જીવધર્મી રહ્યો છે. માણસ લોઢા-પિત્તળની ઢાળવાની ચીજ-વસ્તુ બની રહ્યો છે. માણસ કોઈ માણસના કારખાના કે ફેક્ટરીની પ્રોડક્ટ નથી. આ સત્ય સ્થાપવા અને સમજાવવા યુગે યુગે યુગપુરુષો થતા હોય છે.

પર્વતની ટોચ પર બેઠેલો માણસ ખીણમાં રહેલા માણસ વિશે નહિ વિચારે તો આખો પર્વત એક દિવસ જોખમમાં મૂકાય એવું બને.

છે. પરંતુ ધર્મપ્રવર્તક, મૂળ સ્થાપકના બોધના આશયને અંશે પણ હાનિ કરે તે પ્રકારે, સ્વકલ્પનાએ ધર્મ પ્રવર્તવે તો તે સ્વચ્છંદ છે. મોટો દોષ છે. જેના પરિણામે જ્ઞાની પુરુષની વિરાધનાનો ભારે દોષ લાગે છે.

પૂર્વે જે લોકભાષામાં શાસ્ત્રોની રચના થઈ હોય તે ભાષાથી વર્તમાનમાં જીવો અજાણ હોય તો આવા શાસ્ત્રોનો વર્તમાને જાણીતી ભાષામાં અનુવાદ કરવાનું કાર્ય સત્કાર્ય છે. પુણ્યનું કારણ છે. પરંતુ ભાષાંતરકર્તા શાસ્ત્રના આશયને યથાર્થ સમજ્યા વિના અથવા ‘આના બદલે આમ લખ્યું હોય તો વધુ સારું’ એમ માની મૂળભૂત આશય લેશ માત્ર દુભાય તે પ્રકારે આલેખન કરે તો તે પણ સ્વચ્છંદ છે અને દોષનું કારણ છે - માટે અતિ વિવેક અપેક્ષિત છે.

ગુરુ - શિષ્યના સંબંધમાં આજ્ઞાનું આરાધન શિષ્ય માટે ફરજિયાત અને કલ્યાણકારી છે. શિષ્ય આ વાતનો લક્ષ્ય ચૂકી જાય અને સ્વેચ્છાચારીપણે આજ્ઞાથી વિપરીત વર્તે તો તે પણ સ્વચ્છંદનો પ્રકાર છે; જેનું ફળ સંસારપરિભ્રમણની વૃદ્ધિ છે - માઠી ગતિનું કારણ છે.

પરમાર્થમાર્ગનો બીજો મુખ્ય અવરોધ પ્રતિબંધ છે. પ્રતિબંધના સ્વરૂપ પણ ઘણાં છે. પ્રતિબંધનુ યથાર્થ સ્વરૂપ જ્ઞાની ગુરુ પાસેથી જાણવું તે ખૂબ જ જરૂરી છે.

પરમાર્થમાર્ગમાં સદ્ગુરુ, સત્દેવ અને સત્ધર્મની આજ્ઞાનું આરાધન મુખ્ય શરતો છે. તે શરતોનું પાલન કરવામાં સાધક - અનુયાયી લોકદ્રષ્ટિનો લક્ષ્ય કરે તો તે પ્રતિબંધ જીવને (સાધકને) માર્ગ પ્રાપ્ત થવા દેતો નથી. ‘લોક શું કહેશે? લોકનિંદા થશે તો?’ વગેરે ભયની ગ્રંથિથી પીડાતો સાધક યથાર્થ આજ્ઞાપાલન કરી શકતો

નથી. પરિણામે માર્ગ પામી શકતો નથી અને માનવભવ નિષ્ફળ જાય છે.

પોતાનો જે જ્ઞાતિ, કુળ, ક્ષેત્રમાં જન્મ થયો હોય તેમાં ધર્મ જે પ્રકારે સેવાતો હોય તે સદ્ગુરુના યોગે અપૂર્ણ કે ભ્રાંતિયુક્ત જાણ્યા છતાં, જ્ઞાતિ-કુળ આદિનો મિથ્યા આગ્રહ - મત તજી શકે નહીં, તજવા માટે સાહસ ન કરે તો સત્ધર્મનો સ્વીકાર કરી શકાતો નથી. આ અવસ્થા પ્રતિબંધનો પ્રકાર છે. જીવને જે બંધનમાં રાખવા સક્ષમ છે.

પોતે સ્વીકારેલા ધર્મમતથી અન્ય દર્શનમાં ભિન્ન પ્રકારે કોઈ તત્ત્વવિચારણા થઈ હોય અને તે યથાર્થ લાગ્યા છતાં પોતે સ્વીકારેલી મૂળ માન્યતા જ માત્ર સત્ય છે એમ માની અન્ય દર્શન પ્રત્યે સૂક્ષ્મ દ્વેષબુદ્ધિ થવાથી, કલ્યાણકારી હોવા છતાં અન્ય દર્શનનું તત્ત્વ સ્વીકારી શકે નહીં તે પણ પ્રતિબંધનો પ્રકાર જાણવા યોગ્ય છે.

પરંપરાએ ધર્મમાર્ગમાં ક્રિયાકાંડનું જે સ્વરૂપ પોતે માન્ય રાખ્યું છે તેથી ભિન્ન પ્રકારે ક્રિયાકાંડ અન્ય ધર્મમાર્ગમાં કહ્યું હોય, વળી તે કલ્યાણકારી - સાધનામાં ઉપકારી જાણવા છતાં પોતાની માન્યતા બદલવા તૈયારી નથી. આ માન્યતા પ્રતિબંધ બની જીવને રોકે છે.

આમ ઘણાં ઘણાં પ્રકાર સ્વચ્છંદના અને પ્રતિબંધના છે. તેમાં મુખ્ય કાર્યકારી તત્ત્વ તે જીવનો એકાંતિક આગ્રહ છે. જો અનેકાન્તનો આશ્રય કરે તો જ આ બંને અવરોધોને ઓળંગી શકાય છે તેવો જ્ઞાનીઓનો અભિપ્રાય છે.

પરમાર્થમાર્ગને પ્રાપ્ત થવા અર્થે જ્ઞાની ભગવંતોએ જ્ઞાનમાર્ગ, ક્રિયામાર્ગ, યોગમાર્ગ, ભક્તિમાર્ગ આદિ સાધનો આપ્યાં છે પરંતુ જીવ માર્ગનો લક્ષ્ય ચૂકીને માત્ર સાધનમાં જ રોકાઈ જાય ત્યારે સાધન સંબંધી આગ્રહ બંધાય છે અને તે

જીવને મોટો પ્રતિબંધ છે.

પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્ રાજયંદ્રજીએ શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રમાં આ વાતની ઘણી જ બળવાન અને ઉપકારી છણાવટ કરી છે. સાધકે ત્યાં અવશ્ય લક્ષ કરવો ઘટે છે.

કેટલાક લોકો વ્રત-જપ-તપ-દાન વગેરેનું શક્તિ અનુસાર આરાધન પણ કરે છે. પરંતુ આ ક્રિયાકાંડ વગેરેનું ફળ તો શુભ-પુણ્ય છે. મુક્તિ માટે તો જીવોને આંતરિક પુરુષાર્થ રૂપ શમ-સંવેગ-નિર્વેદ-આસ્થા-અનુકંપા (સ્વદયા સહિત) નું આરાધન કરવાનું છે. હવે આ આરાધન કરવામાં સ્વચ્છંદ અને પ્રતિબંધ અવરોધ કરે ત્યાં સુધી જીવનો મુક્તિ (મોક્ષ) નો પુરુષાર્થ થાય નહીં. જીવ આ દૃષ્ટિકોણથી વિચાર કરીને સ્વચ્છંદ - પ્રતિબંધ ટાળવાનો પુરુષાર્થ કરે તે વિશેષ જરૂરી છે. જ્ઞાની ભગવંતોએ આનો ઉપાય બતાવતાં - જીવનો અહંભાવ અને મમત્વભાવ શિથિલ થાય, દેહ અને આત્મા કેવળ ભિન્ન છે તેનો દૃઢ નિશ્ચય થાય, પરિણામે દેહાધ્યાસ ઘટતો જાય અને આત્મભાવ બળવાન (પુષ્ટ) થતો જાય તે પ્રકારે ચિંતન, મનન, નિદિધ્યાસન અને યથાર્થ સત્સંગમાં રૂચિપૂર્વક પ્રવૃત્ત રહેવું જરૂરી માન્યું છે. કાર્યસિદ્ધિ ક્રમથી થશે માટે ધીરજ અને સમતાભાવ આવા પુરુષાર્થ માટે અનિવાર્ય છે. સત્શાસ્ત્રોનું અધ્યયન પણ સહાયકારી સાધન કહ્યું છે. શ્રીતીર્થંકર આદિના ચરિત્રોનું પણ સૂક્ષ્મતાએ - તત્ત્વદૃષ્ટિથી વિચારવું પણ ઉપકારી થશે. અંતમાં :-

“સ્વચ્છંદ મત આગ્રહ તજી, વર્તે સદગુરુ લક્ષ;
સમકિત તેને ભાખિયું, કારણ ગણી પ્રત્યક્ષ.”

અને

“રોકે જીવ સ્વચ્છંદ તો, પામે અવશ્ય મોક્ષ;
પામ્યા એમ અનંત છે, ભાખ્યું જિન નિર્દોષ.”

જે મનુષ્યને આત્મકલ્યાણ કરવું છે તેણે આ બંને દોષોનું સૂક્ષ્મ અવલોકન કરી, જાત સાથે મનગમતું સમાધાન કરવાની વૃત્તિ ટાળી, નિષ્પક્ષપાતપણે જે જે દોષ લક્ષમાં આવ્યા છે તે સર્વ, ધીરજપૂર્વક છતાં મક્કમતાથી ટાળવાં જ પડશે. આ કાર્ય આ માનવભવમાં જ કરી શકાશે તે ભૂલ્યા વગર ત્વરાએ પુરુષાર્થ કરી લેવો તેમાં જ આત્મહિત છે.

સાહિત્યમાં કોનું શું ?

- સંગ્રહ તો આચાર્યશ્રી ઉમાસ્વાતીજી (ઉમાસ્વામીજી)નો.
- કાવ્ય તો આચાર્યશ્રી સિદ્ધસેન દીવાકરસૂરિજીના.
- વ્યાકરણ તો આચાર્યશ્રી હેમચંદ્રાચાર્યજીનું.
- તર્કશક્તિ તો ઉપાધ્યાયશ્રી યશોવિજયજીની.
- અનુભવના ઉદ્ગાર તો શ્રી આનંદધનજીના.
- ચોપાઈ તો શ્રી તુલસીદાસજીની.
- ભજન તો શ્રી મીરાંબાઈના.
- પ્રભાતિયા તો શ્રી નરસિંહ મહેતાના.
- કાફી તો શ્રી ધીરાની.
- છપ્પા તો કવિશ્રી શામળના.
- શૌર્યગીત તો કવિશ્રી નર્મદના.
- આખ્યાન તો કવિશ્રી પ્રેમાનંદના.
- ગરબી તો કવિશ્રી દયારામની.
- ગરબા તો કવિશ્રી વલ્લભના.
- રાષ્ટ્રગીત તો રાષ્ટ્રશાયર શ્રી ઝવેરચંદ મેઘાણીના.
- દુહા તો શ્રી બિહારીના.

है उसने मानसिक दुःखों का त्याग किया है। जैसे सज्जन के द्वारा दुर्जन का त्याग कर दिया जाता है। जिन्होंने तृष्णा रूपी प्यास का नाशक संतोष रूपी अमृत पीया है उन्होंने निर्वाणसुख का कारण प्राप्त कर लिया है। बड़े-बड़े शास्त्रों के ज्ञाता संशयों के दूर करने वाले होकर भी लोभ से मोहित होने के कारण दुःखी होते हैं। जरा से धन को ग्रहण करनेकी इच्छा से सगे भाई भी लड जाते हैं, जैसे मांस के टुकड़े के लिये कुत्ते परस्परमें शीघ्र ही लड

जाते हैं। नरक में ले जानेवाले जो जो दोष सिद्धान्त शास्त्रों में कहे गये हैं वे सब जीवों के लोभ से ही प्रगट होते हैं। जल के द्वारा कथंचित् समुद्र को भरा जा सकता है, किन्तु तीनों लोकों के राज्य के द्वारा भी लोभ रूपी समुद्र को नहीं भरा जा सकता है। धन के लोभ से प्राणी मरकर यदि पंचेन्द्रिय भी होते हैं तो घरों में खजाना के पास साँप, छिपकली आदि होते हैं। अतः शरीर को नहीं बल्कि मूर्च्छा कम करके आत्मा को पवित्र बनाना चाहिए।

श्री महावीर परम्परा वैभव

रचयिता : बा. ब्र. अलकाबहन (कोबा)

वीर हिमाचल से निकली इक ज्ञान सुधारस धारा,
उस धारा में रत्न समाना गौतम आदि प्रवाहा ।

पहले गणधर गौतम आए ऋद्धि सिद्धि दातारा,
स्वामी सुधर्मा जम्बुस्वामी ये करते भव से पारा ।
विष्णुनंदी नंदीमित्र अपराजित गुणगणधारा,
श्री गोवर्धन भद्रबाहु श्रुतकेवली पंच प्रकारा ।१।

वीर हिमाचल...

दश पूर्वधारी एकादश गुरु श्री विशाखादि बहुनामा,
ग्यारह, दश, नव, अष्ट अंगधर पंचमगति दातारा ।
श्री अर्हतबली धरसेन स्वामी ये एक अंग के ज्ञानी,
पुष्पदन्त अरु भूतबलि ये षट्खण्डागम दानी ।२।

वीर हिमाचल...

हुए प्रथमशती में परमयोगी श्री कुंदकुंद बडभागी,
श्री उमास्वामी समन्तभद्र ये ज्ञानभट्ट गुणनामी ।
श्री सिद्धसेन अरु पूज्यपाद ये विविध ज्ञान विज्ञानी,
मानतुंग रविषेणसूरि, अकलंक देव महाज्ञानी ।३।

वीर हिमाचल...

हुए वीरसेन जिनसेन आदि श्री अमितगति उपकारी,
अमृतचन्द्र सुधारसधारी, आत्मविभव विस्तारी ।
परम्परा के पोषक मुनिवर पंचमहाव्रतधारी
होते रहेंगे कलिकाल तक सकलव्रती अणगारी ।४।

वीर हिमाचल...

ज्ञानी संत अरु समकितधारी देशव्रती सागारी,
भव्यों के हितकारण आए 'परमकृपालु' ज्ञानी ।
भवसागर में नाव समाना आए 'सद्गुरु स्वामी'
इनकी शरण में आश्रय पाते मुक्तिपथ अनुगामी ।५।

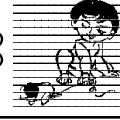
वीर हिमाचल...

वीर हिमाचल की ये धारा अविरत बहती जाएँ,
इस धारा में बहकर हम भी जीवन अमृत पाएँ ।
वीर हिमाचल से निकली एक ज्ञानसुधारस धारा,
उस धारा में रत्न समाना गौतम आदि प्रवाहा ।६।

वीर हिमाचल...

બાળ વિભાગ

સંકલન : મિતેશભાઈ એ. શાહ

આનંદ શ્રાવક

વાણિજ્ય નામના ગામમાં જિતશત્રુ નામે રાજા રાજ્ય કરતો હતો. રાજા નામ પ્રમાણે ગુણવાન પણ હતો. એ જ નગરમાં આનંદ નામનો શ્રાવક રહેતો હતો, જે ગામમાં સૌથી ધનવાન ગણાતો હતો. રાજ્યસભામાં પણ એની ધાક હતી. તેમને શિવનંદા નામે પત્ની હતી.

આ શ્રાવક પાસે બાર કરોડ સોનામહોરો, એક હજાર ગાડીઓ અને લગભગ દસ હજાર ગાયો હતી. આનંદ શ્રાવક પ્રામાણિક અને સત્યવાદી હતો.

એક વખત આ ગામની બહાર ભગવાન મહાવીર પધાર્યા. આનંદ શ્રાવક પણ ભગવાનના દર્શન માટે ઉત્સુક થઈ આનંદ પામતો સમવશરણમાં આવે છે અને ત્યાં દેશનામાં બેસે છે.

આનંદ શ્રાવક ભગવાન મહાવીર સમક્ષ પોતાના પરિગ્રહનો પરિમાણ નક્કી કરે છે તેમજ રાત્રિભોજનત્યાગનો નિયમ લે છે. છેવટે પ્રભુના ઉપદેશથી બાર વ્રત પણ અંગીકાર કરે છે અને પોતાની જાતને ધન્ય અનુભવતાં ઘેર આવે છે. એમની પત્નીને આ વાત જણાવે છે. પત્ની પણ ખૂબ જ હર્ષિત થાય છે અને એ પણ બાર વ્રત અંગીકાર કરે છે.

હવે આનંદ શ્રાવક પ્રભુની ભક્તિમાં જીવન ગાળે છે. એમનું જીવન લગભગ સાધુ જેવું બની ગયું છે.

આનંદ શ્રાવકે જે ઉલ્લાસથી વ્રતો લીધા હતા એના કરતાં પણ વિશેષ ઉલ્લાસથી પાળે છે.

એક વખતે રાત્રે ધર્મધ્યાન કરતાં એમને અનસન કરવાની ભાવના થાય છે અને તેઓ

અનસન કરે છે. તેમને અવધિજ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે.

ગૌતમસ્વામીને રસ્તામાં સમાચાર મળે છે કે આનંદ શ્રાવકે અનસન કર્યું છે અને તેઓ આનંદ શ્રાવકને જોવા પૌષ્ઠશાળામાં આવે છે.

ગૌતમસ્વામીને જોઈ આનંદ શ્રાવક હર્ષિત થાય છે અને વિધિપૂર્વક વંદન કરી આહાર-પાણીના અનસન વ્રત લે છે.

ત્યારબાદ ધર્મ-ધ્યાનપૂર્વક સમય વિતાવતાં એક માસનું અનસન કરી, સમાધિપૂર્વક આયુષ્ય પૂર્ણ કરી સૌધર્મ દેવલોકમાં જાય છે અને એક ભવ કરી મહાવિદેહક્ષેત્રમાંથી મોક્ષે જશે.

સામસામાં સભાન

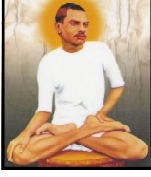
ભારત પર અંગ્રેજોનું રાજ્ય હતું ત્યાની વાત. ત્યારે ઘણાં સ્વમાની શિક્ષકો હતા. એવા જ એક શિક્ષકની શાળામાં ગોરો અધિકારી આવી ચઢ્યો. આવીને તેણે અંગ્રેજીમાં કંઈક પૂછ્યું.

શિક્ષકે તેનો જવાબ સંસ્કૃતમાં જ આપ્યો. પછી તો વાર્તાલાપ આગળ ચાલ્યો. ગોરાસાહેબ અંગ્રેજીમાં બોલે, શિક્ષક તેનો સંસ્કૃતમાં જ જવાબ આપે.

એટલામાં ગોરા અધિકારીએ તરત જ સંસ્કૃતમાં બોલવાની શરૂઆત કરી દીધી. અને માસ્તરસાહેબે તેનો જવાબ અંગ્રેજીમાં આપવા માંડ્યો.

જ્યારે ગોરો અધિકારી ગયો ત્યારે વિદ્યાર્થીઓએ સાહેબશ્રીને પૂછ્યું, “ સાહેબ ! અધિકારી અંગ્રેજીમાં બોલતા હતા ત્યારે આપ સંસ્કૃતમાં જવાબ આપતા હતા અને એમણે સંસ્કૃતમાં બોલવા માંડ્યું ત્યારે આપ અંગ્રેજીમાં જવાબ આપવા લાગ્યા. એનું શું રહસ્ય ?”

॥ Shri Param Krupalu Devay Namah ॥

YUVATIMES

Hame Jeena Sikha Diya

Inspired by PUJYA ATMANANDJI

Self-confidence that gave him the power

A business executive was deep in debt and could see no way out. Creditors were closing in on him. Suppliers were demanding payment. He sat on the park bench, head in hands, wondering if anything could save his company from bankruptcy.

Suddenly an old man appeared before him. "I can see that something is troubling you," he said. After listening to the executive's woes, the old man said, "I believe I can help you." He asked the man his name, wrote out a check, and pushed it into his hand saying, "Take this money. Meet me here exactly one year from today, and you can pay me back at that time." Then he turned and disappeared as quickly as he had come.

The business executive saw in his hand a check for \$500,000, signed by John D. Rockefeller, then one of the richest men in the world! "I can erase my money worries in an instant!" he realized. But instead, the executive decided to put the un-cashed check in his safe. Just knowing it was there might give him the strength to work out a way to save his business, he thought. With renewed optimism, he negotiated better deals and extended terms of payment. He closed several big sales. Within a few months, he was out of debt and making money once again. Exactly one year later, he returned to the park with the un-cashed check. At the agreed-upon time, the old man appeared. But just as the executive was about to hand back the check and share his success story, a nurse came running up and grabbed the old man.

"I'm so glad I caught him!" she cried. "I hope he hasn't been bothering you. He's always escaping from the rest home and telling people he's John D. Rockefeller." And she led the old man away by the arm. The astonished executive just stood there, stunned. All year long he'd been wheeling and dealing, buying and selling, convinced he had half a million dollars behind him. Suddenly, he realized that it wasn't the money, real or imagined, that had turned his life around. It was his newfound self-confidence that gave him the power to achieve anything he went after.

Bell The Cat

There was a grocery shop in a town. Plenty of mice lived in that grocery shop. Food was in plenty for them. They ate everything and spoiled all the bags. They also wasted the bread, biscuits and fruits of the shop. The grocer got really worried. So, he thought "I should buy a cat and let it stay at the grocery. Only then I can save my things."

He bought a nice, big fat cat and let him stay there. The cat had a nice time hunting the mice and killing them. The mice could not move freely now. They were afraid that anytime the cat would eat them up. The mice wanted to do something.

સમાજ-સંસ્થા દર્શન

B B

આપણી સંસ્થામાં શ્રી રાજમંદિર પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ (તા. ૧૨-૧૩ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૨) માં પધારવા ભાવભર્યું નિમંત્રણ

આપણી સંસ્થામાં શ્રી રાજમંદિરનું નિર્માણ પૂર્ણતાને પામ્યું છે. આ રાજમંદિરમાં પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીની પાવન પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠાનો મહોત્સવ શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજીની પુનિત નિશ્રામાં તા. ૧૨-૨-૧૨ થી તા. ૧૩-૨-૧૨ દરમ્યાન ઉજવવામાં આવશે. મહોત્સવ દરમ્યાન શોભાયાત્રા, પૂજા, શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્રની વિધિ સહિત પૂજા, પધારેલ સંતોના આશીર્વાચનો તેમજ ભક્તિસંગીત જેવા અનેકવિધ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. તા. ૧૨-૨-૧૨ ના રાત્રે ૮-૩૦ થી ૧૦-૩૦ દરમ્યાન શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આશ્રમ, ધરમપુરના યુવાસાધકો શ્રી મૌલિક શાહના નેતૃત્વ હેઠળ ભાવવાહી ભક્તિ કરાવશે. પંચમકાળમાં વીતરાગ પરમાત્માએ પ્રરૂપેલા સન્માર્ગનો પુનરુદ્ધાર કરનાર અને ષટ્દર્શનના રહસ્યોને યથાર્થપણે ખોલનાર એવા પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીની અલૌકિક દશા અને મુદ્રાને પ્રતિમારૂપે બિરાજમાન કરીને આપણે સૌ આ મંગલ પ્રસંગની ઉજવણી સાથે મળીને કરીએ એવી પૂજ્યશ્રી તથા ટ્રસ્ટીગણની અંતરની અભિલાષા છે. આ મંગળ પ્રસંગે ઉપસ્થિત રહેવા સૌને ભાવભીનું નિમંત્રણ છે. આપના આગમનની જાણ સંસ્થામાં અગાઉથી ફોન, પત્ર કે ઈ-મેઈલ દ્વારા કરવા વિનંતી કે જેથી આપની સુવિધાઓ સાચવવામાં અનુકૂળતા રહે.

આપણી સંસ્થામાં તા. ૧૨ - ૧૩ ફેબ્રુ., ૨૦૧૨ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ નિમિત્તે યોજાયેલ શિબિરનું રજિસ્ટ્રેશન ફોર્મ

નામ : _____

સરનામું : _____

_____ ફોન/મોબાઈલ : _____

કેટલી વ્યક્તિ _____ ભાઈઓ _____ બહેનો _____

સંસ્થામાં પહોંચવાની તારીખ _____ સમય _____ જવાની તારીખ _____

આ ફોર્મ ભરીને વહેલી તકે સંસ્થાના કાર્યાલયમાં પહોંચાડવા વિનંતી; જેથી આવાસ, ભોજન ઇત્યાદિની યોગ્ય વ્યવસ્થા થઈ શકે. આ ફોર્મ ભરીને મોકલવું અત્યંત આવશ્યક છે.

સંસ્થાના જિનમંદિરમાં શ્રી સત્શાસ્ત્રની સ્થાપનાનું આયોજન

આપણી સંસ્થામાં તા. ૧૪-૦૨-૨૦૧૨ ના દિવસે જિનમંદિરમાં શ્રી સત્શાસ્ત્રની વિધિસહિત સ્થાપનાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. ઉપરોક્ત પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ દરમિયાન રાખેલ શિબિરની પૂર્ણાહુતિ તા. ૧૪-૦૨-૨૦૧૨ ના રોજ થશે, જે દિવસે જિનમંદિરમાં શ્રી સત્શાસ્ત્રની વિધિ સહિત સ્થાપનાનું

શ્રી જૈન ઉદાસીન આશ્રમ, ઈસરીમાં ધર્મની આરાધનાનો અવસર

તા. ૨૭-૨-૨૦૧૨ થી તા. ૧૦-૩-૨૦૧૨ દરમિયાન સિદ્ધક્ષેત્ર શ્રી સમ્મેતશિખરજીની પાસે આવેલ પ્રાકૃતિક વાતાવરણમાં સ્થિત તથા પૂજ્ય ક્ષુલ્લક ૧૦૫ શ્રી ગણેશપ્રસાદજી વર્ણાની સાધનાભૂમિ ઉદાસીન આશ્રમ, ઈસરી બાજર મુકામે બા.બ્ર. પવન ભૈયા, બા.બ્ર. કમલ ભૈયા તથા બા.બ્ર. પંકજ ભૈયાના સાન્નિધ્યમાં વિશેષ ધર્મની આરાધનાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. સત્સમાગમનો લાભ લેવા ઈચ્છતા ધર્મપ્રેમી ભાઈબહેનો માટે સંપર્ક સૂત્ર: શ્રી પદમચંદ જૈન, મેનેજર, ઉદાસીન આશ્રમ, ઈસરી બાજર, જિ. ગિરિડીહ (ઝારખંડ), મો. ૦૮૪૩૦૩૫૦૮૩૮, ૦૮૮૩૦૬૪૭૮૫૪.

શ્રી ઉપદેશપ્રાસાદ ગ્રંથ (ભાગ ૧ થી ૫) નું ગુજરાતીમાં ભાષાંતર

પૂજ્ય આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયલક્ષ્મીસૂરીશ્વરજી વિરચિત અને સ્વ. કુંવરજીભાઈ આણંદજીભાઈ દ્વારા જેનો ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરવામાં આવ્યો છે તે 'શ્રી ઉપદેશપ્રાસાદ' (ભાગ ૧ થી ૫) નું પ્રકાશન થયેલ છે. આ પુસ્તકોમાં સમક્તિના ૬૭ બોલ, શ્રાવકના ૧૨ વ્રતો અને તેના અતિયારો, ધર્મના ચાર ભેદ, તીર્થયાત્રા અને તેનું ફળ, જિનપૂજા, જિનમૂર્તિ, દેવદ્રવ્યભક્ષણના માઠા ફળો, દીપોત્સવી, જ્ઞાનપંચમી જેવા તહેવારોનું માહાત્મ્ય વગેરે વિષયો પર દૃષ્ટાંતો સહિત ઘણી જાણવા યોગ્ય માહિતી પીરસવામાં આવી છે.

આ પુસ્તકોમાં પૂજ્ય આચાર્યશ્રીના ૩૬૦ દિવસ પ્રમાણ ૩૬૦ પ્રવચનોનો સમાવેશ થાય છે. કુલ ૧૩૦૦ પાના છે અને તેની કિંમત રૂ. ૪૦૦/- રાખવામાં આવેલ છે. સારા કાગળ અને પાકું બાઈન્ડીંગ કરવામાં આવેલ છે. પ્રાપ્તિસ્થાન : જૈન પ્રકાશન મંદિર, દોશીવાડાની પોળ, અમદાવાદ. ફોન : (૦૭૯) ૨૫૩૫૬૮૦૬, ૨૫૩૫૬૧૯૭

અહિંસા મહાસંઘ ઈ-બુલેટિન

અહિંસા મહાસંઘ સંસ્થા દ્વારા પ્રાણી કલ્યાણ સંબંધી વિવિધ બાબતો, સમાચારો અને હકીકતોથી લોકોને વાકેફ કરવા 'અહિંસા મહાસંઘ ઈ-બુલેટિન' શરૂ કરવામાં આવ્યું છે. વધુ માહિતી માટે સંપર્ક સૂત્ર : ૪૦૩-૪૦૪, આકાશગંગા કોમ્પલેક્ષ, બ્રહ્મક્ષત્રિય કો-ઓ. સોસાયટી, ગુજરાત કોલેજ રોડ, નવરંગપુરા, અમદાવાદ. ફેક્સ : (૦૭૯) ૩૦૦૨૧૩૬૪, ઈ-મેઈલ : ahinsha11@gmail.com

વૈરાગ્ય સમાચાર

(૧) વિસનગર : આપણી સંસ્થામાં સેવા-સત્સંગ અર્થે જેઓ રહેતા હતા તેવા શ્રી ઉમેશભાઈના માતૃશ્રી ઈન્દુબેન ભગવતીપ્રસાદ બારોટનું તા. ૭-૧૨-૨૦૧૧ ના રાત્રે ૧૧-૦૦ કલાકે હાર્ટએટેકના કારણે ૭૨ વર્ષની વયે દેહાવસાન થયું છે. સ્વ. ઈન્દુબેન આપણી સંસ્થામાં ભક્તિ-સત્સંગ અર્થે રહેતા હતા. તેઓ ધર્મપ્રેમી અને મિલનસાર સ્વભાવના હતા. સંસ્થાના મુમુક્ષુઓ સાથે તેઓશ્રીએ સ્નેહસભર સંબંધો જાળવી રાખ્યા હતા. 'દત્તબાવની' સાંભળતાં સાંભળતાં તેઓએ નશ્વર દેહનો ત્યાગ કર્યો. આપણી સંસ્થામાંથી આદ.શ્રી કિશોરભાઈ શેઠ સાથે મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનો તથા સંસ્થાના કર્મચારીગણે વિસનગર જઈને સ્વ. ઈન્દુબેનને શ્રદ્ધાંજલી અર્પી હતી. સ્વર્ગસ્થના આત્માને ચિર શાંતિ અર્પે તેવી કોબા પરિવારની પ્રભુને હૃદયપૂર્વકની પ્રાર્થના છે.

ડાભની અણી પર રહેલું ઝાકળનું ઝિંદુ જેમ થોડીવાર જ ટકી શકે છે તેમ મનુષ્યનું જીવન પણ ક્ષણિક છે. માટે જેમ બને તેમ જલદી આત્મકલ્યાણ કરી લેવું.

बारह भावना

(कविवर बुधजनजी कृत)

आयु घटत तेरी दिन-रात, होय निचीत रह्यो क्योँ भ्रात ?
जोबन धन तन किंकर नारि, सब हैं जल बुदबुद उनहारी १।

पूरन आयु वधै खिन नाहि, दिये कोटि धन तीरथ मांहि,
इन्द्र चक्रपति हू कहा करै, आयु अन्ततें वे हू मरैं २।

यो संसार असार महान्, सार आप में 'आपा' जान,
सुखतैं दुःख दुःखतैं सुख होय, समता चारों गति नहिं कोय ३।

अनन्तकाल गति-गति दुःख लह्योँ, बाकी काल अनन्तो कह्यो,
सदा अकेलो 'चेतन' एक, तें मांही गुन बसत अनेक ४।

'तू' न किसी का कोई नहि तोय, तेरो सुख-दुःख 'तो' कों होय,
यातै 'तो' कों 'तू' उर धार, परद्रव्यनितै मोह निवार ५।

हाड़-मांस तन लिपटी चाम, रुधिर-मूत-मल-पूरित धाम,
सोहू थिर न रहै खय होय, याको तजै मिलै शिवलोय ६।

हित-अनहित तन-कुल-जन मांहि खोटी बानि हरो क्योँ नाहि ?
यातै पुद्गल-करमन जोग, प्रनबे दायक सुख-दुःख रोग ७।

पांचो इन्द्रिय के तज फैल, चित्त निरोध, लागि शिव गैल,
'तो' में तेरी तू कर सैल, कहा रह्यो ह्वै कोल्हू बैल ८।

तजि कषाय मन की चल चाल, ध्यावो अपना रूप रसाल,
झरै करम-बन्धन दुःख दाय, बहुरि प्रकाशै केवलज्ञान ९।

तेरो जनम हुवो नहिं जहाँ, एसो खेतर नांही कहाँ,
याही जनम-भूमिका रचो चलो निकसि तो विधि तै बचो १०।

सब व्योहार क्रिया का ज्ञान, भयो अनन्ती बार प्रधान,
निपट कठिन 'अपनीं' पहचान, ताकों पावत होत कल्याण ११।

धरम सुभाव आप सरधान, धरम न शील, न न्हान, न दान,
'बुधजन' गुरु की सीख विचार गहो धर्म आतम-हितकार १२।

Registered under RNI No. : GUJGUJ/2008/25883

Permitted to post at Ahmedabad PSO on 15th of every month under Postal
Regd. No. : GAMC - 309/2012-14 issued by SSP Ahmedabad valid upto 31-12-2014

નૂતન વર્ષે પ્રાર્થના

શુભભાવમય હો જીવન મારું, હો સદા સંસ્કારમય,
એકાંતમય હો જીવન મારું, હો સદાયે જ્ઞાનમય,
ધ્યાનમય હો જીવન મારું, મન સદા વૈરાગ્યમય,
આપમય હો જીવન મારું, હો સદાયે સંતમય...

સાક્ષાત્ મોક્ષ તો સત્પુરુષ છે, સાચું શરણ તેનું ગ્રહું;
મોક્ષની નથી કામના કંઈ, સત્પુરુષના ચરણે રહું,
બસ સંતના ચરણે રહું,
હું સંતના ચરણે રહું.

- પૂર્ણિમાબેન શાહ

આ અંકના વિશિષ્ટ સહયોગી ઘાતા

‘દિવ્યધ્વનિ’ જાન્યુઆરી-૨૦૧૨ ના અંક માટે રૂા. ૧૧,૦૦૦/-નો આર્થિક સહયોગ

❶ સ્વ. પ્રવીણાબેન શશીકાંતભાઈ સંઘવીના આત્મશ્રેયાર્થે
હસ્તે આદ.શ્રી શશીકાંતભાઈ રૈવાશંકર સંઘવી, રાજકોટ

તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ છે. સંસ્થા તેઓશ્રીના આ ‘જ્ઞાનદાન’ની અનુમોદના કરે છે.

‘દિવ્યધ્વનિ’ જાન્યુઆરી-૨૦૧૨ ના અંક માટે રૂા. ૧૧,૦૦૦/-નો આર્થિક સહયોગ

❷ આદ. શ્રી કમલેશભાઈ મનસુખલાલ ગોસલિયા, ચેન્નાઈ

તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ છે. સંસ્થા તેઓશ્રીના આ ‘જ્ઞાનદાન’ની અનુમોદના કરે છે.

Printed & Published by Smt. Dr. Sharmisthaben M. Soneji on Behalf of
Shreemad Rajchandra Adhyatmik Sadhana Kendra, Koba - 382 007. Dist.
Gandhinagar (Gujarat). Printed at Bhagwati Offset, 16/C, Bansidhar Estate,
Bardolpura, Ahmedabad - 380 004. Editor : Shri Mitesh A. Shah